

ascēdere cui p̄ singulos dies sacerdos
 ligna subicit ne extinguat. quia neces
 se ēvt fidelis quisq; ne in eo caritatis
 flāma deficiat in corde suo tam exem
 pla p̄cedentiū patrū q̄ sacre scriptu
 re testimonia congerere nō desistat. nā
 quasi quedā fomēta igni dare est in ex
 citatōe caritatis vel exempla patrū vel
 p̄cepta dñi ca ministrare. Quia enīz
 interna nostra nouitas ipsa quotidie
 huius vite p̄uersatiōe vetera scit ignis
 iste charitatis his adhibitis nutrien
 dus est vt dum p̄sum se nostre extusa
 tis extenuat. p̄ patrū testimonia ⁊ exē
 pla reuiuiscat. Ignis enī iste in altari
 dñi. i. in corde nostro nō citius exting
 uit nisi solerter adhibitis exēplis pat
 rū ⁊ dñicis testimonijs reparet. **Ver.**
 aut̄ illic subdit **Et** imposito olocausto
 desup adolebit adipes pacificoꝝ. nāz
 quisquis in se habet ignē caritatis ac
 cendit semetipsum vtiq; olocausta de
 sup imponit. qz omne vicium quod in se
 male uiuebat exurit. Cum enī cogita
 tionū suarū interna p̄siderat ⁊ vitaz re
 probā p̄ imuratiōis gladiū mactat in
 ara se sui cordis imposuit ⁊ ignē cha
 ritatis accendit de qua hostia pacifico
 rū adipes redolebit. quia interna noue
 vite imp̄gnatio pacē inter nos ⁊ deū
 faciens odorē nobis suauissimum red
 dit. Quia vero eadem caritas in cordi
 bus electoꝝ inextinguibilis manet ap
 te illic subdit ignis est p̄petuus qui nū
 q̄ deficiet ab altari. Nunq̄ ab altari
 ignis iste deficiet. quia etiaz post hanc
 vitā corū mentibus feruor charitatis
 interna quippe p̄templatōne agitur vt
 om̄ps deus quom̄gis cernitur. eo am
 plius diligaē vñd̄ necesse est vt ad cor
 da nostra redeam. discutiāmusq; om
 ne facinus. **Et** quicquid in nobis di
 uine rectitudinis regulam offendit ac
 cusemus vt apud districtū iudicē ip̄a

nos accusatio excuset. **In** hoc enī men
 tis nostre iudicio tanto citius absolui
 mur quanto nos districtius reos esse
 tenemus nec ad hęc agenda p̄termit
 tenda sunt ip̄a quib; vacat qz ad hęc a
 genda post huius vite t̄pa non vacat.
 vacue quippe nō d̄z. neq; enī erit vltra
 idcirco nāq; memorem̄ qd̄ tūc nō poss
 sumus negligamus. hęc grego. **Habe**
 mus igitur p̄predicta q̄ om̄ps deus
 se d̄iudicantes non iudicat. se p̄miten
 tes nō punit sed saluat ⁊ p̄cā cōtra se
 dimissa relaxat. hęc vero om̄ia p̄ reme
 diū fieri solent vnde quilibet peccatoꝝ
 quotiens lapsus fuerit in aliquod pec
 catū nō tardet currere ad p̄m̄e bonum
 ipsa enī omni t̄pe valens est ad purgā
 dum corda peccantiū. **Testat** hoc bea
 tus grego. qui dicit. **O** felix lauacrū
 p̄m̄e quod totiens valet ad purgandū
 quotiens eo indiget cor humanū. **Lau**
 uemus ergo p̄cōrū maculas in hoc sa
 lubri p̄m̄e lauacro vt mundari ⁊ pur
 gati possimus puenire ad auctoꝝ vite
 et mūdicitē. **His** p̄missis igit̄ de pe
 nitentia: nunc de eius p̄ribus est vidē
 dum.

Incipit sc̄da distinctio p̄mi libri
 malogranati. **Capitulum .I.**

Sciendū qz

S p̄tes p̄m̄e sunt tres vi
 delicet p̄tritio cordis
 p̄fessio oris. ⁊ satisfactio
 opis. **Et**
 sunt iste tres p̄tes q̄si p̄tes integrales
 fm̄ esse p̄m̄e p̄fectū. **Sūt** aut̄ hęc p̄tes
 itegrales p̄m̄e videlicet p̄tritio in aīo
 p̄fessio in v̄bo. satisfactio in facto in q̄
 bus tūc p̄m̄a integraf cū peccatoꝝ om
 nē mortalē culpā p̄petratā ⁊ facto de
 deserit ⁊ verbo accusat ⁊ aīo detestatur
 p̄ponens nūq̄ iterare peccatū. his au
 tem debito modo p̄currentibus cū ab

soluōe facta ab eo in quo est ordo clauis ac iurisdicō. absoluit homo a peccato et reunit eccē et recōciliat xpo mediante clauē sacerdotali. **Q**uod autē sint tres pres pnie sic oñditur. **P**rima em̄ est quōdam spontaneū iudiciū in quo p̄teritio est quasi quedā citatio vbi seq̄tur rei apud iudicē spontanea p̄fessio de iud̄ sequit̄ emendatōis p̄ iudicē imposita solutio. **S**ed in hoc differt iudiciū fori a iudicio poli. q̄ ibi p̄fessio de iure damnat et hic absoluitur. **A**lia est etiā sufficientia istarū p̄tū. q̄ cū om̄e peccatū p̄mittatur corde v̄l ore v̄l ope iustū est vt ista curent̄ p̄trariū vt peccator culpā de se t̄st̄ animo verbo accuset et facto puniat. **E**t sicut tribus modis offendimus deum. s. delectatōe cogitationis impudentia locutōis et supbia opis s̄m regulat̄ vt contraria cōtrariis curent̄ tribus modis appositis fatissamur. **Q**uia igit̄ peccando innocentiā p̄didimus restat vt p̄ p̄nāz refoz mem̄. dicente brō hieronimo. **S**i q̄s innocentiā peccando corrumpit p̄nie remedio poterit reparare. **Q**uia vt ait ber. qd̄ dñs nō imputare decreuit sic est q̄i non fuerit. **S**i ergo decreuimus innocentiā reparare et p̄sequens ianuā celi p̄ p̄nāz referare curemus vt nostra penitentia sit p̄fecta. **D**e qua dicit cris. p̄fecta p̄nia cogit peccatōrē om̄ia libet̄ sufferre. in corde cōtritio. in ore cōfessio. in ope tanta hūilitas. **H**ec cris. **Q**ue tunc veraciter corā deo p̄fecta d̄z si ipsam p̄nāz ad om̄ia loca in quibz peccauimus dilatemus. **E**t quia peccauimus in corde malis p̄sentendo in ore vana et turpia loquēdo in corpore crimina p̄petrando. ideo ad hęc tria loca p̄nāz extendimus ita videlicet vt cordi demus amarā p̄tritionē. **O**ri fidelem p̄fessionē. corpi penalē et aspectū fatiffactionē hęc tam diu cōtinuan

tes quousq̄ spiritus sanctus testimonium p̄bitat spiritui nostro q̄ dimissa sint nobis pctā nostra. **E**t q̄ om̄ia peccata mortalia ab vno dō auertūt et vni gratie opponunt̄ et vnā p̄ncipalē recititudinem hominis peruertunt. **U**inc est q̄ ad hoc q̄ p̄nie medicamentum sit sufficienter ex suis p̄ribus integratū necesse est q̄ p̄nia habeat̄ de omnibus pctis quantū ad p̄teritū de p̄petratis quantū ad p̄ns p̄ cessationem de p̄petrandis et quantū ad futurū p̄ppositum nunq̄ reciduat̄ v̄l in id v̄l in aliud genus peccati. vt totaliter sic recedendo a culpa p̄p̄nāz diuina gratia suscipiat̄ p̄ quaz obrinet̄ rem̄ia omnia peccatōrū. sed q̄ in p̄ribus p̄nie cōtritio p̄imū locum tenet. ideo de ipsa tractanda est. **E**rgo s̄m yfidorū **C**ōtritio est p̄p̄ctio et humilitas mentis cū lacrimis veniēs de recordatōne peccati et timore iudicij. **I**tem in tractatu de spiritu et anima de p̄p̄ctioe sic d̄z. **C**omp̄ctio est q̄n ex p̄sideratione malozū suoz cor̄ interno dolore tangitur. **I**tem s̄m dictū iohānis abbat̄is. **C**ōp̄ctio p̄p̄ie est dolor aīme non elatus nullā sibi p̄p̄i p̄solatōz p̄bēs solā q̄ suam resolutōnē ymaginās om̄ibz hōz̄is. et cōsolatōem dei p̄solantis sic aquā frigidā expectans. **C**ōtritio etiā a magistris sic diffinit̄. **C**ōtritio est dolor voluntarie assumptus pro peccatis cū p̄posito p̄f̄t̄di. **P**ro cuius intellectu sciendū q̄ sicut in naturalibz durum d̄z quod nō cedit tractatū. hoc autem frangi d̄z q̄n p̄ aliquod fortius in pres magnas diuidit̄. **C**ōtritio vero q̄n totaliter in minimas pres diuidit̄ vel regreditur et quasi annihilat̄. **A**tra methaphorice cor̄ hominis durū dicit̄ q̄n diuīe inspiratiōi quasi manū se tangenti nō cedit sed obuiat. dum i affectu peccati moratur. **F**ragi vero cū

a proposito respicere incipit quis non totaliter puerat. Ceteri vero qui affectus peccati sunt omnem sui partem in eo totaliter destruitur et hoc fit quando voluntas perfecte ab effectu peccati respicit unde talis resipitio dolor quidam est. ideo pro dolore tanquam per genus essentialiter diffinitur. addit autem voluntarie sumptus pro peccatis et hoc puenit contritioni pro ut est actus virtutis. Sed ut est pars sacramenti sic oportet ut addatur aliquid in compensatione ad alias partes et ideo superadditur cum proposito restituendi et satisfaciendi. Et sciendum quod est differentia inter contritionem et attritionem. **B** Attritio dicitur accessus ad perfectam contritionem unde in corporalibus dicuntur attrita que aliquo modo sunt similita sed non perfecte. sed contritio dicitur quando omnes partes sunt simul recte per divisionem ad minima. Et ideo attritio in spiritualibus significat quandam displicentiam de peccatis commissis. Contritio autem perfectam displicentiam. **C** Utrum autem requiratur contritio de omni peccato actuali et mortali. Pro illo sciendum quod in omni peccato est actualis auersio voluntatis a deo ad peccatum. et ideo cum contraria contrarius currentur oportet quod in omni remissione peccati mortalis sit actualis auersio a peccato ad deum. hoc autem auersio appellatur contritio. Purificatio enim voluntatis manentis in peccato non tollitur nisi per fractionem voluntatis omnimodam que appellatur contritio. et ideo contritio est necessaria in omni peccato mortali. **D** De peccatis autem oblitis. si oblitus est homo totaliter sufficit contritio generalis quam autem in parte recolit debet conari ad recordandum et dolendum in speciali quod si non potest sufficit contritio generalis. Sed ad hoc quod homo non potest recolere peccatum nisi solum de peccato oblitio debet dolere in genere. sed etiam de obliuione eius de

bet dolere que ex negligentia contingit. Debet etiam homo dolere simul de omni peccato commissio quia vnum sine alio non relaxatur. ideo contritio propter est habenda de singulis. Testatur hoc beatus augustinus sic dicens. Remittentem oportet simul dolere de omni crumie. hoc est dispositio immediate ad gratiam. nam dolere de vno peccato sine alio non sufficit ad salutem. **E** Unde quilibet peccator qui sentit se viciose sece sordidatum pro remedio penitentiae. et primo pro contritione ac percussione cordis studeat sua facinorosa emendare. nam anima illecta malis moribus amittit de corem virtutum quem non potest recuperare nisi per penitentiam lamentum. hoc est contritione vera. quod nunquam peccatum dimittit nisi homo per interiorum dolorem preteratur. de hoc dicit beatus hieronimus. nulla vnum culpa remittitur ob quam homo non alia amaritudine aut tristitia anxiosa. nam tunc peccatorum salus veraciter incipit. ut dicit hugo de sancto victore. quando veraciter pro delictis ingemiscit. quod amaritudo cordis siue gemitus qui assumitur pro peccatis mentem purgat et deus misericordem ac placabilem reddit homini. probatur hoc beatus sic. d. Amaritudo cordis mentem purgat. angelos letificat. deum placat. Et remigius. Tunc nimis misericors est ipse deus dum noster ob culpam animus tristis sibi in et fuerit et molestus. Item de eodem beatus ambrosius. Quis ambigit quam misericordia peccatis hominis oculos sibi viciose lenter attrahat peccatoris. Et quod deus cor contritum et humiliatum non despicit. ideo assumamus veram cordis contritionem et percussione amaritudinem qui pro voluptatibus et carnalia desideria a deo discessimus. Ad hoc hortatur nos beatus augustinus sic dicens. Non sint in nobis ficta suspiria et simulata. sed cum ingenti siti fructum deamus adhibere remedia preteritis peccatis ut semper solliciti simus cauendo

Liber .I. Dist. II. Ca. I.

de futuris. **D**ñs em̄ noluit in mundo
p̄sperari s̄z graua pari vt nobis oñ de
ter qui p̄ delectatōez cecidimus cū qñ
ta amaritudine redire debeamus. h̄c
aug. **S**z sunt nōnulli q̄ in mltā
sunt facinora p̄lapsi nec tñ vt decet p̄
suis excessibz p̄pugunt quibz necesse est
vt supplicia reproboz ac gloriā brōzū
babeant p̄re oculis cordis vt possint ad
p̄mā p̄pungi. Ad hoc faciendū h̄c
tur b̄t̄s greg. sup̄ ezechiele exponēs
illud. Et scripte erant in libro lamēra
tōes in carne & sic vicēs. Lamenta
tōes videt. Quia ibi scripta est p̄mā
p̄ctōz Carmē vero q̄z p̄nūciant gau
dia iustoz. & at q̄z illic expressa est dā
natio reproboz. vt ḡ peccata peniteas
als p̄mas lege q̄ in h̄c volumē scrip
ta sunt lamenta. Risus vester in lucrū
puerit & gaudiū in merorem. Et rur
sum miseri estote & lugete. vt autē de p̄
missiōe gaudiū seq̄nris hylarescas ḡg
nosce scripta esse carmīa laudis eter
ne. Beati qui h̄itant in domo tua dñe
in seculū sc̄i laudabūt te **S**z si adhuc
p̄nti sc̄o mēte teneris adhuc terrenis
voluptatibz delcāris si amare nō potes
gaudia eterna q̄ audis. cognosce ḡ in
hoc volumē qd̄ scriptū est atq̄ p̄ ip
sum ab aīmo p̄ timore expelle qd̄ dili
gis vt possis ex iudicio carmen amare
qd̄ legis. ibi quippe dānatis dicitur.
Discedite a me maledicti i ignē eter
nū qui patus est dyabolo & angelis e?
In hoc quippe volumē cuncta q̄ edifi
cāt oīa que erudiūt scripta p̄t̄nēt. pec
casti & iā te penitet illicita p̄petrasse vt
ad agendā p̄mā docearis ibi inueīs
lamēra. si p̄ celestīū gaudiōz mentē te
leuare desideras ibi ad p̄solatōem tuā
inuenis carmen. **S**ibz & mala p̄petra
sti & hoc te p̄petrasse nō penitet s̄z cerui
cē mēt̄is erigis ad nullaz p̄mē lamēra
tōem inclinaris nulla celestīū gaudīo

tū expectatōne corrigaris velis nolis
audies scriptū esse **V**ere his quos nec
rimo: ad p̄mā humiliat nec spes ad
supna p̄mia exaltat dānatōis sue iā
tunc penā p̄spiciat. & sine excusatōne
in eternū supplicīū cadat. **Q**uid agen
dū est iḡt̄ miseris nobis nisi vt euḡgē
lemus ad hui? volumis v̄ba que nos
egisse memimus d̄fleamus vt p̄ lamē
ra p̄mē p̄ueniamus ad carmē vite ne si
affligi modo p̄p̄māz nolumus & possi
modū sine fine sentiamus. nec nos no
strozū vulnerū multitudo in despatio
nē deprimat qz maior est p̄mā medici
q̄ magnitudo languoris n̄i. **Q**uid eī
est q̄ ad salutē repare nō possit qui po
tuit ex nibilo creare. h̄c greg. **G**

Ne ergo p̄tingat nos p̄ nostris reati
bus sustinere eterna tormenta. timeas
mus futurū dei iudiciū sup̄ nos & p̄ fle
tus ac lamenta iniquitates p̄petras
diluerē studeamus qd̄ electi agere nō
cessant. qz p̄ p̄ntem p̄ritōem ac lacri
marū effusionē se euadere eterna sup
p̄licia nō dubitant. **D**e hoc tractat bea
tus greg. sup̄ ezechielem sic. **D**. Redē
ptoz iḡt̄ humani generis cū appuerit
iudex speciosus iustis terribilis erit in
iustis. **Q**uē em̄ mansuetū aspiciēt ele
cti hunc eundē pauidū atq̄ terribilez
cōspiciēt reprobi sed hūc ideo tūc ele
cti terribilē non videbūt. qz modo ter
rozē illius cōsiderare non cessant. stu
diosi em̄ cōsiderant q̄z terribilis ad iu
diciū veniet culpas antea ctas d̄flēt
im̄nētes declinant panozē illius quo
tidie ante mentis oculos ponūt & quā
do tremendus appareat sine cessatōne
suspecti sunt atq̄ quotidie agunt peni
tentiā. ne quando venerit p̄mescant.
Ne cesse ergo est vt peccata admissa cū
viuimus d̄fleamus. in assiduis em̄
fletibus in quotidiana nostra p̄mā ha
bemus sacerdotes in celis qui interpel
i. iij.

lat pro nobis. De quo pro iobānem dicitur
Si quis peccauerit aduocatum habet
 mus apud deū patrū ihesum christum
 iustū et ipse est propitiatio pro peccatis nos-
 tris. Ecce exultat animus cum aduocati
 nostri potentiam audimus sed exultatione
 nostra iterum remordemur. quia ipse qui
 nobis aduocatus est iustus dicitur. nos enim
 causas iusticie non habemus. iustus ad-
 uocatus iniustas causas nullo modo susci-
 pit nec verba dare pro iniusticia possentit
¶ Quid ergo agimus fratres mei? Sed
 ecce occurrit animo quid agamus mala
 que fecimus et desileamus et accusemus?
 Scriptum quippe est iustus in principio
 accusator est sui. quilibet enim peccator
 conuersus in fletibus iam esse iustus in-
 clinat cum cepit accusare quod fecit. Cur
 enim iustus non sit quia contra suam iustici-
 am per lacrimas seuit. iustus ergo aduo-
 catus noster iustos nos esse agnoscet in
 iudicio. quia nosmetipsos et cognosci-
 mus et accusamus iniustos. non ergo
 in actibus non in fletibus nostris sed in
 aduocati nostri allegatōibus confidamus
 hec greg. Ecce patet quod fructuosa sit et
 salubris sit superius accusatio et lacri-
 marum effusio. Sunt autem nonnulli qui
 quidem peccata confitentur sed ea desilere con-
 temnunt. Electi vero non solum sua facinor-
 a confitentur sed ea que nequiter perpetr-
 uerunt fletibus diluunt atque de ingrati-
 tudine pro beneficiis sibi a deo collatis
 seipos reprehendunt ac per lacrimas puni-
 unt. de talibus beatus greg. viij. mor. sic
 dicit **¶** Sciendum quoque est quod sepe
 reprobi peccata confitentur. sed flere con-
 temnunt. Electi autem culpas suas quod
 verbis confessionis aperiant districte
 animaduersionis fletibus insequuntur.
 Sed qui mala quidem que perpetravit
 insinuat sed flere que insinuauit recu-
 sat quasi subducta res vulnus tergit
 sed foris pernici medicamentum vulnere non

apponit. Confessio igitur a vocali est ne-
 cessaryt merito excutiat. ne vulnus pro-
 ditum sed neglectum quo licentius iam per
 humanam noticiam tangitur deterius pu-
 rescat. Quo contra per psalmistam dicitur.
¶ Iniquitatem meam ego annuntiabo et
 cogitabo pro peccatis meis. Proponit
 ciando etiam occultum iudicium tergit co-
 gitando autem quid aliud quam medicame-
 tum vulnere apponit. Sed afflicte menti
 et sua solite damna cogitanti rixam
 semetipsa oritur contra semetipsam. nam
 se ad lamenta penitus instigat occulta se
 increpatione laniat vel dilaniat. Unde
 aperte per iob dicitur. Confabulabor cum ama-
 ritudine anime mee. pauore namque diuini
 iudicij afflicti dum quedam malege-
 sta plangimus. ipsa nostre via amarit-
 tudinis ad discutiendas vigilantius
 excitati alia etiam in nobis que amplius
 desileamus inuenimus. nam sepe quod for-
 tes lauit fletibus subtilius in note-
 scit et afflicta mens certius inuenit ma-
 lum quod fecerat et nesciebat eius rixam sua
 verius aperit quantum a veritatis pace veniat
 nit. Succrescens quippe amaritudo pe-
 nitentie recedenti cordi importuna
 ingerit illata que permittit. Districtum con-
 tra hoc iudicium ostendit suppliciorum minas
 incurrit pauore animi ferit pudore con-
 fundit motus illicitos increpat quies-
 tem noxie securitatis turbat que ei bona
 perditio perulit. que ipse bonis ipsius ma-
 la respondit enumerat quod iure ab eo con-
 ditus quod gratuite nutritus quod perditio-
 nis gratia vocatus quod sepe ipse vocatus noluit
 quod vocatus misericordia ut furdum hunc remitte-
 re quod desperit quod petores suum supra gra-
 tiam perempta dereliquit. Cum igitur affli-
 ctam mentem modo per replicatōem donorum
 dei modo per improbia actionis sue tanta
 seueritate increpat habet in corde iusto
 rum amaritudo anime lignam suam que tan-
 to eis subtilius loquitur quanto interiorius

audiatur. quiavis doloris que pctā sin-
gula reputās torpentē animū ad lamē-
ta excitat quasi ad deū verba p̄fabulati-
onis format. in quibz semetipsum cor-
rectus inueniat. ⁊ ad sui custodiā solli-
citor exurgat. hxc greg. **R** V Desi-
teranda est ergo nobis valde cōtritio
siue p̄punctio lacrimarū. qz fm̄ beatum
cyprianū. nulla est medicina p̄stātis
orāimaz q̄ deuota effusio lacrimarū.
nam absqz p̄punctōe ⁊ fletu nō remittit-
ur pctm̄. Teste hugōe qui dicit. Absqz
fletu ⁊ lacrima nequaqz remittit ipsa
culpa. Qui vero ob culpā lacrimatus
nō fuerit. lacrimae exp̄s eternaliter ne-
quaqz erit. Magnā emz virtutē hnt̄ la-
cime. delent quippe culpā ⁊ extinguit
gelx̄nā. vñ bern̄. **Q**ntavis est in la-
cimis que oēs abluūt culpā extinguit
gelx̄nā. flectūt sn̄iam. Et beatus aug.
Una lacrima de puro corde procedēs
totū ignem inferni extinguit. hxc aug.
Sciendū etiā est q̄ vestis innocē-
tie p̄cepta in baptisate p̄ pctā mox
talia sordidat ⁊ p̄p̄s eterna damnā-
tio incurrit. sed p̄ lacrimarū effusioez
ipsa vestis que p̄ peccatū maculata fue-
rat abluif ac mūdatur. de hoc cris. sup̄
illud psalmi. Fuerunt michi lacrimae
mee ⁊c. Dicit. lacrimae sunt que celum
pulsantes. expellūt crimina ⁊ p̄sciam
deor̄nant sonent in ore p̄m̄e h̄ba. ⁊ mo-
nent verba in pctōre pietatis veniam.
implet caput aqua. tumescunt oculi.
irrigant̄ gene. decurrūt riuuli ⁊ deus i-
dulgentiarū mentē ex hylarat lacrimae
sunt que reconciliant deū a pctis redi-
mūt aīam ⁊ sanāt languores. eius sor-
tentē aīme vestē lacrimae lauāt ⁊ dant
illi remissionē. Item dicit. Sicut ve-
hemens ymber cū prorūpit fit serenitas
sic lacrimis effusis apparet tranquillitas
⁊ perit caligo reatum ⁊ sicut per
aquā ⁊ spiritum sic p̄ lacrimas ⁊ cōfēs-

sionē de nouo mundam. hxc cris. **E**
Ecce quō per p̄punctionem ⁊ gratiam
lacrimarū vestis innocentie p̄ peccatū
sordidata mundat ac reformat. dñs
namqz ipsas lacrimas de corde p̄rito
effusas pro baptisate reputat. Teste
ysidoro qui dicit. Lacrimae penitentū
apud deū pro baptisate reputantur.
Quia misericors d̄s patet est nobis
peccata p̄cere ⁊ p̄m̄am nostrā ad inno-
centiā deputare si p̄ lacrimas renasci
studeamus. De quo dicit beatus greg.
Libenter obliuiscit̄ deus q̄ nocētes su-
imus patet est nobis p̄m̄am nostram
deputare ad innocentiam si inquinati
post aq̄s salutis renascim̄ ex lacrimis
hxc greg. Et nisi om̄s d̄s ex sua benigni-
tate remediū penitentiae p̄punctioez
ac lacrimarū effusionē hom̄ibus. p̄u-
disset raro aliquis saluatus fuisset. qz
sicut baptisatus abluif a pctō origina-
li ⁊ a vicijis p̄p̄ratis sic p̄rito siue cō-
punctio ⁊ aqua lacrimarū purgat a ma-
lis criminibus post baptisatū p̄missis
restat hoc ioh̄es abbas montis synai ⁊
tractatu de. xxx. gradibz sic. d. Luctus
seu lacrimarū fons maior est supra ba-
ptisatū baptisatus p̄stitutus lz quē ad
modū presuptuosus si ex p̄te quod d̄z
eo q̄ ille quidē ab īgēncis nobis ⁊ an-
te patris malis est purgatorius. iste
vero postea patrorū. Et illū quidem
puuli om̄s suscipiētes sordidauimus
p̄ hūc vero ⁊ illū repurgamur. Qui n̄
si ex dei benignitate hom̄ibus datus fu-
isset raro vel difficulter inuenirent̄ qui
saluari fuissent Et quidē suspiria ⁊ me-
sticia ad dominū clamāt. que vero ex ti-
more sunt lacrimae intercedūt. Que ve-
ro sanctissime charitatis supplicatōez
acceptā deo nobis declarant. Sicut n̄
nil ira humiliati sicut luctus conuenit
ita nihil ei sicut risus contrariatur de-
tinens beatam sancte compunctionis
i. iiij.

gaudentē trifficiam ⁊ ne desistas ab ea opatiōe que in ipsa est quo vsq; cū cōfidentia subleuata ab his p̄tereuntib; et mundū te cristo cobibeat. **E**sto ergo merens absq; amore oñsionis ad tuū cor inquisitionē faciens seu agens. timent em̄ merorē demones sicut latrones canes. **N**on est nobis ad p̄ns. o amici in his que sunt ad nuptias puocatio. **O**m̄io igit qui vocauit nos nūc in his ad p̄ns ad luctum vtriq; vocauit. **Q**uicūq; in luctu incessabili s; deum graditur iste diē festus agere quotidie non quiescit. **Q**ui vero corporaliter diē festum agere non desistit. hunc luctus eternus suscipiet in futuro. **N**ō est in carcere gaudiū his qui iam sententiā receperūt ⁊ non est veris monachis gaudiū sup̄ terrā. **E**sto ergo tam q̄ rex altus in corde tuo in humilitate sedens iuberi sin vade ⁊ vadit ⁊ dulci luctu veni ⁊ venit ⁊ suo nostro tyrāno corpi fac hoc ⁊ facit vnde etiam si magnas ⁊ altas aliq; p̄uersiones exequimur cor aut merens nō possidemus ipsas q̄si vanas existimemus. **O**portet em̄ ⁊ vere optet post lauachrū iterū inquinatos igne p̄pūctōis ⁊ misericōdia dei suas ipsozū manus ab inquinamento pictis abstergere. non aut inculpabim̄ o amici in exitu aīme aut inquireretur a nobis quare non fecerimus mirabilia sed nec q̄re nō theologisauerimus nec q̄re p̄templariū nō fuerimus s; ratio nē om̄ino dabimus deo. q; p̄m̄am nō egerimus ⁊ q; humiles nō extiterim; et q; indefinēter nō luxerimus. **H**ec iohānes abbas. **D**e virtute etiā istarū lacrimarū dicit rabanus sic. **L**acrime humide nature sunt vt sordes anīe abluāt ⁊ p̄ditū bap̄tismū restituāt. false vt fluxum carnis restringant. calide vt frigus tozporis excutiāt. clare vt lacrimantē ad eternā claritatē p̄ducāt. **H**ec

rabanus. **E**t sicut p̄ vitā viciōsam d̄s effugatur a corde sic lorū p̄ a quā lacrimarū iterū ad cor renouatur ⁊ efficit homo habitaculū dei. **D**e hoc dicit beatus bern. **C**or fonte lacrimarū misericōdię bap̄tismū d̄s adoptatum. **H**ec bern. **H**ec etiā aqua anīas que erāt sponse x̄pi. s; p̄pter sordes pctōrum repudiate a matris p̄uicia p̄tractis abluir ⁊ deo sponsam acceptā reddit. **D**e quā dicit beatus augu. **A**qua lacrimarū balneū est quo abluantur sordes vt fiat celestis regni sponse. **H**ec ille. **N**am vita pctōis deo indigna esse nō p̄t que sordes p̄pccatū p̄tractas p̄ cordis p̄pūctionē ⁊ fletū lauare studet. **D**e hoc dicit beatus greg. **T**āto nāq; ampli; pcti rubigo p̄sumit q̄to pctōis cor cū magno caritatis igne de cremat. **A**d vos igit fr̄es oculos mētis reducite q̄cūq; vos i adolescentia q̄cūq; i iuuetute deliquisse mem̄istis ⁊ flete. morū op̄zū maculas lacrimis tergite. **E**cce ad recipiendos nos sup̄ne pietatis sinus ap̄itur nec maculosa in nobis vita p̄remittitur p̄ hoc em̄ q; in quinationē phor̄escimus interne ias mundicie recordamus. **R**euertentes nos d̄s clemēter amplectit. q; p̄ccatorū vita indigna ei iam esse nō p̄t que fletibus lauat vnd̄ vnusquisq; nēm ad p̄m̄e lamēta recurrat dū flere ante p̄cussionē vacat. **H**ec grego. **A**d exhortatōem igit huius sanctissimi viri ad lamenta p̄m̄e ecurramus dū tempus vacat i hac luce sumus ⁊ nostras iniquitates ⁊ pctā per lacrimas diluamus. **A**d hoc faciendū monet etiā abbas effrem omelia. iij. cū dicit. **Q**uicūq; d̄no peccauerit modo dum tempus est hominū vitam amittere aut tenere desleat incessanter vt p̄ lacrimas possit gratiam indulgentie promereri assidue lauet corpusculum lacrimis ⁊

pectus tunc dat gemitibus vñ aī s vñū
 volo vos scire fratres eo q nō est sup
 terram dulcius gaudio p̄nuiciōis in
 hora illa qñ quis ad deū ex toto corde
 suspirat cū lacrimis tūc letatur dñs ⁊
 p̄pter lacrimas repromittit illi gaudi
 um in futuro. Beatus igit̄ ⁊ vere br̄s
 qui habet p̄punctionē s̄m deū. Audite
 carissimi virtutē p̄punctionis. Cōpun
 ctio sanitas anīe est. Cōpunctio pctō
 rū remissio est. Cōpunctio spiritus ac
 tū ducit ad se. Cōpunctio v̄m gemitū cri
 stū facit habitare in se. Lacrime apud
 deū fiducia dāt semp vbi lacrima abū
 dant ibi cogitatōes male non appoxi
 māt. Quid dulcius dulcedie lacrima
 rū. quid desiderabilius beatitudine il
 lius qñ ipsum dñm vidit aīa orans ⁊
 ipsum meditat̄ die ac nocte. **L**exaur?
 ergo bonus est p̄punctio cordis ⁊ ienu
 merabile gaudium. **L**ex abbas effrem.
 magne em̄ sunt efficacie lacrima q̄ ex
 puro ⁊ humili corde procedunt. nam
 iram dei placant gratiam amissam re
 parāt infirmū dissipant pctōres iusti
 ficant angelos letificant celos referāt
 istas prerogatiuas lacrimay. beatus
 bern. r̄git cū dicit. **O** beatissima lacri
 ma de penitētis q̄ diuinā placat iram
 tu es archa recōciliatiōis gratie repa
 trix. **O** felix lacrima effusio referans
 celum inebrians angelos satians san
 ctos iustificās peccatores dissipās in
 fernū. Gaudēt namq̄ angeli in p̄ue
 rione ⁊ p̄mā peccatorū. salutes hominū
 expectantes ⁊ sicientes lacrima p̄mē
 vinū eorū. quia in illis odor est vite s̄
 p̄ gratie indulgentie gustus sanitas
 redeuntis innocētie serenitas vel p̄sci
 entie suauitas. **L**ex bern. **O** deure etiā
 lacrimay ⁊ eay fructuoso effectu p̄re?
 damiani sic dicit. quicūq̄ frater secu
 lū p̄fecto corde deseruit mentis sui la
 ribuluz petat vbi ad videndam creato

ris sui faciem totis visibus inardescat
 ad lacrimas an̄xlet. **L**acrimas a deo
 quotidianis precibus flagitz. lacrima
 rū quippe madoz aīam ab omni labe
 purificat ⁊ ad p̄ferēda v̄rutū germi
 na nostri cordis terrā fecundat. **P**or
 ro lacrima que a deo sunt diuine exau
 ditōis tribunal fiducialiter aduenit ⁊
 impetrantes p̄esto qd̄ petunt. de pctō
 rum nostrorū certa remissione p̄fidunt
 lacrima sunt veraces ac doctissime in
 q̄libz hūane ignorantie dubierate ma
 gistre. **P** Nam dubitantes ex ali
 quoytrū deo placeamus necne nunq̄
 meliorē certitudinē capimus q̄ cū ve
 raciter lacrimātes oramus. tūc em̄ q̄c
 quid agēdū mens nostra de creuerit su
 per hoc rursus ambigere necariū iam
 nō erit. **P**orro lacrima diluūt spurci
 ciarū om̄e in meretricē stagiū ⁊ in mun
 dis manibz tribuūt vt nō solū pedū s̄
 et dñici capitis mereant attrahum. **L**a
 crime tribuūt vt negatoz aplūs modo
 non pereat om̄io post lapsuz. sed vltro
 etiam vt supra ceteros celestis curie se
 natores obtineat principatum. **L**acri
 me contulerunt dauid post adulterij si
 mul ⁊ homicidij profundissimum ba
 raturum non modo regnū cū vita nō p̄
 deret sed vltro etiā promissionē h̄re
 dis ex se nascituri cū iuramento susci
 per qui ⁊ regni sui solum om̄ regna p̄
 perua possideret. **P**orro aut̄ ⁊ si cūcta
 lacrimarū dona p̄currere vluero p̄s
 forte dies claudis q̄ exemplorū copia
 subtrahatur. **D**e sunt em̄ q̄ ⁊ anīam a
 peccatorū labe purificāt ⁊ cor vagū in
 oratione p̄firmant. **D**e sunt que dino
 rore pauerūt gaudiū ⁊ dum p̄ oculos
 carnis erumpunt ad spem se eterne et
 supne beatitudinis erigunt. nō em̄ pos
 sunt in sua petitione p̄remi que ⁊ ma
 gnas habēt vices quas p̄fecto vices
 ille ad eum frequenter emiserat ⁊ qd̄

adoptinendū possz subtiliter nouerat
 qui dicebat audi orationē meam dñe
 et deprecationē meā auribus p̄cipe. la-
 crimas meas em̄ nō oculis attendi: s̄z
 auribus p̄cipe. lacrimas postular voces
 inesse lacrimis manifeste designat. la-
 crime nempe cū in p̄spectu iudicis sup-
 plicant m̄bil̄ h̄sistant. sed sic misericōdiaz
 tanq̄ p̄p̄rii iuris sibi merendicāt̄ et im-
 petrasse se qd̄ petierant p̄sidenter exul-
 tant. **L**acrime delicie spirituales sup-
 mel et fauū atq̄ om̄i nectare dulciorē
 q̄ mentes ad deū erectas iocūda sapor-
 is intimi suauitate reficiūt et arida at-
 q̄ tabescentia corda haustuūt superne
 gratie medullitus irrigant. terrenozū
 namq̄ dapū saporē atq̄ dulcedines
 sup̄ficiem quidē palati gustantis oble-
 crant. viscera aut̄ interiora non pene-
 trant. **S**apor vero diuine p̄emplatio-
 nis oīa interiora nostra replet vegetat
 et obdulcat. lacrimātes equidē oculi
 dyabolū terrent et sic lacrimarū erum-
 pentiū expanet impetū ac si procellosi
 ymbz̄is grandinē vel fluētū vndiq̄ v̄-
 torū effugiat quis tempestatē. nam sic
 spinosi torrentis sup̄ueniēs cunctis al-
 ueum sordibus purgat sic lacrimarū
 profluentiū cursus ex mente fluētis di-
 abolicis exsue semina et om̄s sorden-
 tiū viciozū pestes eliminat. h̄c petrus
 damiani. **E**t notandū q̄ quicū-
 q̄ h̄c gratiā h̄e desiderat. necesse est
 vt diuini ignem amoris in corde habe-
 at. nam ex igne dilectōis dei h̄c vnda
 profluit et ecōtrario quanto valentior
 vnda lacrimarū a penitēte profluxerit
 tanto maior ardor diuine dilectionis
 in corde h̄mōi hominis incalescit qd̄
 probat ibidē petrus damiani p̄ pulcrū
 exemplum scripture sic dicens. h̄c in-
 quā aqua videlicet lacrimarū compū-
 cri ex igne p̄fluit. vt quisquis affluere
 ymbz̄is inundatione desiderat diuini

amoris ignē prius necesse est vt in car-
 mino sue mentis accēdat qd̄ facilius
 exprimere possumus si quod in sc̄do li-
 bro macha. prohibet̄ hystoriat̄ ge-
 stum ad mediū deducemus ait q̄ scrip-
 tura. **C**ū in p̄fidem inquit ducerentur
 patres nostri sacerdotes qui tūc di-
 cultores erant acceptū ignem de altari oc-
 culte absconderūt in valle vbi erat pu-
 teus altus et ficcus et in eo cōcitari sūt
 eum. ita vt oībus esset ignorus locus.
Cum aut̄ p̄terissent multi anni pla-
 cuit deo vt mitteret̄ neemias a rege p̄-
 fidis. hic misit nepotem sacerdotē. il-
 lozū qui absconderent ad requirendū
 ignē. et sicut narrauerūt nobis nō inue-
 nerūt ignē. sed aquā crassam. **I**n quib-
 bus om̄ibus verbis illud vñ attendē-
 dum est v̄bum specialiter q̄ in alto et
 sicco vallis puteo prius absconditur et
 postmodū nō ignis sed aqua crassa a q̄-
 rentibus inuenitur. mens quippe since-
 ra atq̄ p̄fecta deum intentōe querens
 nō incongrue p̄ puteum vallis altū ve-
 signatur et siccuū que nimieū a fluidis il-
 lecebratū carnaliū voluptatibus et ter-
 rene p̄cupiscentie rudibus alte defos-
 sa et in vere humilitatis est cōuale fun-
 data. huic itaq̄ puteo sacrificij ignis
 mittitur. cū in electi cuiuslibet mēte di-
 uini amoris flāma p̄cipitur atq̄ ad ce-
 lestiū desiderij p̄ius aimus inflamaf.
 s̄z hic ignis in aqua verit̄. qz ex igne
 diuini amoris lacrimarū p̄punctio ge-
 nerat̄. **E**t notandum q̄ nō pura aqua
 dumtaxat. sed crassa aqua narraf̄ illic
 reperta. **Q**uid em̄ est crassa aqua nisi la-
 crimarū p̄punctio diuine proculdubio
 gratie pinguedine saginata qua videt̄
 licet saginari pinguedine estuabat pro-
 plera cū diceret. **S**ic adipe et pingue-
 dine repleatur anima mea. **N**ec p̄terete-
 undū q̄ abscondentes hunc ignē con-
 cutari quidē fuisse non autē funditus

extrinse referunt quia nimirum ignis
 diuini amoris quem in ara nostri cordis
 attendimus ut ex aromatibus bonorum
 operum suauiter deo sacrificium offeramus
 ipso nostre peruersionis initio intus qui
 debet occulte semper ardere non autem fo-
 ras se pro vacue glorie flammis expandere
 Concurat autem sopitis flammis non autem
 ut prius ardoris ut non proorsus intere-
 ar se postmodum mirabiliter ignis
 in aquam vertat. hoc porro aqua p[un]-
 ctio videlicet lacrimarum non solum nos a
 peccatorum pragione purificat. sed etiam
 ut placeat ipsa deo bona nostra p[re]-
 dar. omne namque bonorum operum sacrifi-
 cium in conspectu superni iudicis suauiter
 redditur. si lacrimis aspergatur unde il-
 lic apte subdit. **Et sacrificia inquit que**
 imposita erant in s[an]c[t]o sacerdos neemias
 aspergi aqua ipsa et ligna que erant sup-
 posita. **Sed cum op[er]um nostrorum sacrificium**
 vere p[un]ctionis aq[ue] p[ro]fundimus mox
 mentes n[ost]ras splendor irradiat et quic-
 quid obscurum quicquid in eis tenebrosum
 eatenus latebat illustrat. **Quidam namque**
 nobis se tunc intus lucis radius aperit
 et omnes anime nostre latebras iocunda
 fulgoris serenitate p[ro]fundit qua p[ro]pter
 illuc cum p[re]mittit quia iussit haurire et
 auferre sibi et sacrificia que imposita e-
 rant iussit sacerdos neemias aspergi aq[ue]
 ipsa et ligna que erant supposita p[ro]ti-
 nus hystorie series addidit hoc cum sac-
 rum esset et t[em]p[us] affuit quo sol refulsit p[er]
 nubem in nubilo et accessus ignis mag-
 nus ita ut omnes mirarentur. **Audiui-
 mus itaque aqua pro igne repta est. Tunc**
 e contrario dicitur quia p[er] aspersionem aque
 ignis magnus accensus est. **Ergo et ex**
 igne aqua nascitur et ex aqua ignis in-
 uicem procreatur. quia videlicet ex ig-
 ne diuini amoris gratia p[un]ctionis
 oritur et rursus ex compunctione lacri-
 marum desiderij celestis ardor augetur.

Alterum siquidem pendet ex altero et
 sibi in se utrumque prestat dum ex amore
 dei lacrimarum compunctio profluit.
Rursusque per lacrimas ad amorem dei
 mens nostra feruentius inardescit. in
 qua autem mente huius alternatis re-
 ciprocavarietas agitur ab omni pro-
 culdubio reatus sui squalore purgatur.
 unde illic non incongrue postremo sub-
 iungitur. **Appellauit autem** neemias hunc
 locum. netphar quod interpretatur purifi-
 catio. **Locus itaque** noster ubique sacrifi-
 cium offertur ubi aqua ignis ut dictum
 est varietas alternatur. fidelis est anima
 que profecto non incongrue purificatio
 dicitur quia dum nunc superni amoris
 igne decoquitur nunc contriti cordis fle-
 ribus mundatur velut secundum baptismi
 fluentis abluitur. **hec** petrus damiani.
Ecce appet satis clare p[re]cedentia
 dicta sanctorum patrum quare virtutis
 lacrimae penitentium quantae efficacie
 sunt. **Et ideo** a cunctis fidelibus maxi-
 me tamen a peccatoribus penitentia in-
 digentibus sunt desiderande lacrimae
 me.

Filius.

Non sufficio gaudens admirari
 de tam excellenti dono dei eo quod
 gratia compunctionis et lacrimarum tan-
 tam habeant efficaciam et virtutem. **Sed**
 rogo de hoc informari qualiter homo
 carens gratia lacrimarum et ea deside-
 rans habere. p[er] quem modum possit illam
 a deo obrinere.

Capitulum. II. Pater. R.

Sire debes quod
 p[un]ctio siue lacrimarum effusio
 procedit ex spiritu sancto. testare leone pa-
 pa. qui dicit in quodam sermone sic. **Ab ipso enim**
 videlicet spiritu sancto sunt lacrimae penitentium
Quisquis propter sua peccata in suo corde
 se senserit p[un]ctum. sciat hanc gratiam a deo
 sibi esse infusam. nam deus inhabitando

per spiritum sanctum in corde hominis
cōpunctos et lacrimantes facit. de hoc
quidam doctor sic dicit. Quisquis peccatorum
memoria p̄pungitur ad lamenta. iam
dei circa se presentiam sciat. quoniam ex eo quod
admisit se recollit interius erubescit.
suorum iudicio penitendo iam se punit. hoc
ille. Hanc p̄punctiois gratiam desiderabat
iob cum dicebat dimitte me ut plangam
paululum dolorem meum. Super quo
greg. ix. mo. sic dicit. Tunc ad plan-
gendum dolorem nos dominus dimittit. cum
et mala que fecimus demonstrat. atque
ad huc eadem flenda que cognoscimus
adiuvat. culpas oculis obicit. et pia
manu gratie vincula cordis soluit. ut ad
vocatorem patris mens nostra se erigat et
carnis soluta pedibus in auctorem suum
libera gressum amoris tendat. hoc gre-
go. Et quia p̄punctio lacrimarum ut pre-
dictum est ex gratia nostri conditoris
procedit necesse est. qui donum lacri-
marum habere desiderat. ut ab omnipo-
tenti deo per humiles preces ac virtuo-
sam vitam istud querat. Per hoc igitur
duo videlicet per orationes humiles et
p̄uersationem virtuosam. si quis in his
p̄seuerauerit et donum homini perierit
gratiam p̄punctiois et lacrimarum pro-
culdubio obtinebit. quod autem oratio-
nes humiles querenda sit gratia lacri-
marum. **S** Beatus greg. exponens
illud iudicium ubi dicitur quod caleph tri-
buit axe filie sue irriguum inferius et su-
perius. dicit sic. Axa super azinum sedet
cum irrationabilibus carnis motibus a-
nima p̄refidet. que suspirans a patre ter-
ram irriguam petit. quia a creatore cum
magno gemitu cordis querenda est gra-
tia lacrimarum. Sunt enim qui iam rece-
perunt libere pro iusticia loqui oppres-
sos non teneri. indigentibus tribuere.
ardorem fidei habere. sed adhuc gratiam
lacrimarum non habent. hi terram bene austram

lem arantem. sed adhuc irrigua indigent
quod in bonis operibus positi in quibus et
feruenter sunt. oportet ut timore iudicii
vel amore regni celestis mala etiam que
p̄petrauerunt deplorent. Dat igitur pater ut
irriguum superius cum se in lacrimis celestis
regni desiderio affligit. irriguum non in-
ferius accipit cum inferni supplicia flen-
do p̄mescit. prius autem inferius et post
irriguum superius datur. Sed quod p̄punctio
prius dignitate necesse fuit ut prius
superius irriguum et post inferius poneretur.
hoc greg. **T** Quod vero per vitam virtu-
osam et sollicitudinem diligentem circa sa-
lutem anime sue. fit etiam querenda a deo gra-
tia lacrimarum. petrus damiani probat
sic dicens. si gratia spiritus sancti homini de-
fuerit licet mentem quis ad supernam glo-
riam subleuare p̄tendat. licet bene super
placida vel peccata preterita ad memoriam
reducatur vel etiam diuine passionis recolat
propter hoc tamen omnia lacrimae non erunt
p̄punctio. cui mentis archana peccatis ex-
igentibus obdurescunt. Tu autem sicut pru-
dens et opus agricolae. agere tuum inde-
finenter exerce. terram tuam cordis et cor-
pis comere sancte discipline. p̄scinde
viciozum repes extirpare p̄tende. et sic
patus quotidie tensis in celum oculis
superi ymbribus mundiciam p̄estolare. nam
superius ille arbiter videlicet occultus in-
spector licet ad tempus aqua p̄uida dispen-
satione p̄tineat. si te sic solerter agere ac
vigile esse p̄spererit. agere suum in proxi-
mo crismatis ymbribus irrigabit et ita
virtutum floribus diuersis ager orna-
bit. ut que eatenus squalidus ac sterilis
videbatur iam prouentu exuberantium
segetum cumuletur. Quisquis ergo non
tam arido corde merere quod et lacrimarum
tuum inundantia queris effluere. non so-
lum te a negotiorum strepitu secularium
remoueas sed et a fraterum sepe col-
loquij. mutua confabulatione te com-

pescere. Omnes a temeritate actio-
 nes curas ac sollicitudinis amputas.
 et eas tanq̄ rudorū moles ⁊ meatus
 obstacula obstructi fontis submouere
 festina. Sic enim in caverna terre de
 abyssoreniens aqua colligitur. sed ob
 icibus oppressa nō effluit sic in huma-
 no corde p̄siderata profunditate diui-
 ni iudicij tristitia nascitur. que tñ per
 fletum lacrimis erūpentibus nō ema-
 nat. si terrenorū actū sufflumen obfi-
 stat. Tristitia quippe lacrimarum ma-
 teria est s̄ vt huiusmodi fontis possit
 vberatiz vena p̄fluere. satage cūcta ne
 gocij obstacula remouere. Valiciam
 quoq̄ iram ⁊ odiū ⁊ reliquorū viciozū
 pestes d̄ atro tui cordis elimina. ne si te
 accusari ⁊ p̄scia forte timor deat. in es
 tua intimi rois vacua facta in ardori-
 bus ariditate formidistapefcat. San-
 ctitatis quippe fiducia ⁊ testis innocē-
 tie p̄scia est ⁊ puraz mentē celestis gra-
 tie riuulus irrigat ⁊ esoluit in lacrimas
 duriciā squalidi cordis emollit ⁊ fluē-
 di mearū fletibz apit. sit ergo p̄scia tu-
 a pura mitida mōa. sit sincera atz ab oī-
 labe nequiciarū spūalius defedata. vt
 dum p̄tricio cordis erumpe properat
 obex mordacis p̄scientie non obsistat.
 hec pe. da. Ecce habemus qliter querē-
 da sit ⁊ obtinenda gratia lacrimarū vi-
 delicet p̄ deuotaz orationē ⁊ p̄ vite pu-
 ritatē. Si quis igitur in his p̄seuerat
 nerit gratiam p̄dictā a dño p̄sequē-
 Tam spiritus sanctus videns hominē
 virtutibus adornatū cor illius ingre-
 dit ⁊ p̄ suā p̄ntiam illud in amore suo
 accendit ⁊ p̄p̄ns ad lacrimas funden-
 dū cōpungit. Maculosa v̄o ac viciosa
 corda inhabitare dedignat. ⁊ ideo la-
 crimarū p̄punctionem habere non me-
 rentur.

Filius.

Quomodo si homovita suā emen-
 dauerit a vicijs abstinēdo ⁊ pro

ut dñs donauerit religiose viuendo ⁊
 effuderit humiles preces coram deo p̄
 pter gratiaz lacrimarū obtinendā nec
 talem gratiam assecutus fuerit vtrum
 cōtritio siue p̄punctio absq̄ lacrimis
 valeat ad delenda peccata. Et vtrum
 aliqua p̄punctio possit vicem supplere
 siue locum lacrimarum.

Capitulum. III. Pater. G

Habes questio

nes prout gratia dei inspira-
 uerit ita respondeo. Om̄ps igit̄ deus
 cui a p̄ra ⁊ nota sunt om̄ia corda filio-
 rū hominū. respicit voluntatē singulo-
 rū ⁊ quicquid boni facere homo nō p̄t
 quod tñ libēter facere veller si possz hoc
 deus pro facto deputat. Testat̄ hoc bea-
 tus ambro. sic dicens. Affectus tuus
 opi tuo nomen imponit. quicquid vis
 et nō potes deus pro facto reputat. hec
 ambro. Vñ quisquis est peccatis gra-
 uatus ⁊ non pōt pro suis excessibus la-
 crimas effundere. valeat tñ ex toto cor-
 de se offendisse deū ⁊ lugeat. veniam a
 dño p̄sequetur. qui piam voluntatē se
 humiliter inuocantiū respicit. nā con-
 tritio ⁊ meror ⁊ suspicia etiam sine la-
 crimarū effusione cū haberi non p̄t va-
 lent p̄ctā diluere. De hoc dicit iobēs
 abbas mōris synai in tractatu de. xxx.
 gradibus sic. Sunt aīe que lacrimari
 ⁊ lugere nō valent. sed p̄triciā ⁊ me-
 rorem ⁊ p̄tritionem multaq̄ suspicia
 peccata diluunt ⁊ abstergunt. hec ille.
Hoc idē sentit petrus damiani sic. d.
 Cum igitur mēs hominis celestis gra-
 tie rore perfunditur p̄ compunctionis
 fletum lacrimarum mundantium ym-
 bribus irrigat vbi ⁊ si ex carneis ocu-
 lis lacrimae nō erumpant. ipsa tñ ama-
 ritud cordis a lacrimarū fructibz nō
 elongat. Quia qd̄ ex ramo exterioris
 accidētie nō colliḡ in ipsa cordis bu

midivirenti sem pradice servat. suffi-
 cit em si mens sit flebilis etia si iugiter
 no possit. vnde cu visibiles lacrimas
 non potest quis ex oculis carnis expri-
 mere sufficiat excessus ppios itra co-
 triti cordis archana deflere. lxx petrus
 damiani. Patet igit ex predictis qua-
 liter gemebunda ppunctio etiam sine
 lacrimaru effusione delect peccatu. que
 tm gratia quamvis haberi no possit debz
 tm ab unoquoqz desiderari. Solet aut
 pius dñs a se etia timentibz hanc gra-
 tiam plerumqz subtrahere quia cernit
 ex hoc dono posse aliquos superbire. et
 ideo non donat vt in humilitate pma-
 neant. Confert tm penitentibus ad se co-
 uertentibus validam ppunctionis gratia
 que delect peccatu et supplet locuz lacri-
 maru. sed talem ppunctioem sine lacri-
 maru effusione nonnulli penitentes p
 modico ducut et in timore et humilita-
 te ac statu bono pseruantur. ista tangit
 iohanes abbas in tractatu de. xxx. gra-
 dibus sic dicens vidi in quibusda lu-
 ctum et vidi in alijs ppter penurias lu-
 ctus. luctum qui licet habentes tanqz
 no detinentes afficiunt p bonu et p bo-
 nam et pulcrum ignorantia impreda-
 biles manent. solet em et ipsuz larima-
 ru donum magis vacuos plerumqz ex-
 rollere q ex re quibusdam no datur vt
 huius pnuatone et inquisitione in suspi-
 rijs in meroze et tristitia aime seipfos
 affligant. et profunda tristitioe et ex-
 tenuatione penurie luctus angustient
 que locum lacrimaru sine piculo hnt.
 quamvis ab eis hec couementius pro ni-
 hilo reputentur. lxx abbas iohanes.
 Hec hanc autoritate sancti vtri colli-
 gere possumus q pteritio meroze et ppun-
 ctio et suspiria que habentur pro pecca-
 tis etia sine fletu locu supplet lacrima-
 ru. Patet igit responsio ad supius in-
 terrogata q pteritio siue ppunctio q ex

mesto et humili corde pcedit etia sine
 lacrimis pot tanta esse q delect pccm et
 supplet locum lacrimaru. **A** Sed
 sciendu q sunt nonnulli qui post pccata
 ppertata ad deu per pnam redunt. et
 statim in principio puerfiois sue gra-
 tiam lacrimaru a dño percipiunt quaz
 etiam gratia per timorem dei ac bone
 vite studiu et humilitate in seipsis cu-
 stodit et pseruant. Et sunt nonnulli. q
 quide lacrimaru gratia in couersiois
 nouitate percipiunt. sed hac per incuria
 seu negligentia vel vitam inordinata
 ac viciosam perdunt. Et sunt nonnulli.
 qui quamvis p suis excessibus et pccatis
 doleant. valde ac ppungant. lacrimas
 tm pro delictis suis fundere no valent
Et sunt nonnulli qui in principio sue
 puerfiois sua pccata flere no valent. fa-
 ciunt tm quod possunt se per ppunctio-
 ne cordis seu gemituz ac meroze affli-
 gentes. vitamqz suam emendant et
 cu diligentia custodientes. **I**ta tales
 sic in tali proposito perseverantes per-
 cipiunt processu temporis ex dono dei
 et gratiaz lacrimaru et sic vtqz homo
 psolat interior gemendo exterior flet
 do. nihil em ita reficit aiaz peccatrice
 siue psolatur que admodu humilis est
 fusio lacrimaru. **D**e hoc dicit richar-
 d sancto victore super illo dño fuerit
 mihi lacrima mee et c. **O**mni panes ho-
 mo interior aliqui solus comedit. alii
 aliquando etiaz vt secum comedat co-
 mellicum suum vix multa fatigatione
 compellit. **P**anem suu spiritus solus
 comedit. qñ animus quidem de pecca-
 tis dolet. verum tamē lacrimas nulla
 ratione extorquere valet. panem volo-
 ris pariter comedunt et cibum vinum
 quasi vnanimiter sumunt. cu interior
 homo profunde ingemiscit. et ad eius
 gemitu exterior homo vbertim lacri-
 mas fundit. **I**ter lxx et c.

Liber .I. Dist. II. Ca. III.

am sciendum q̄ sunt nonnulli. qui cō
punctionē lacrimarū p̄cipiūt. sed hūi
militatē circa eandē gratiā non habēt
nam contra proximorū vitam nōnūq̄
se erigunt. vel contra p̄dicatoris ordina
tionē murmurant. aut etiā p̄opter cō
modum r̄pale seu vanam gloriā hoc
agere student. **De talibz beatus greg.**
ix. mo. exponens illud iob. **Si lotus**
fuiro quasi aquis miuis sic dicit Sunt
nonnulli qui lamenta habent. sed humi
litate nō habent qui afflicti plangunt
sed tamen in ipsis fletibus. vel contra
proximorū vitam supbiunt vel contra
ordinationē cōdicatoris erigunt. hi ni
mirū aquas habent sed miuis aquā nō
habent. r̄ mundi esse nequeūt. quia hūi
litate fletibz minime lauant. **Aquis**
autē miuis a culpa se lauarat. qui confi
denter dicebat. **Cor contritū r̄ humili**
liatū deus non spernit. Qui em̄ lamen
tis affligunt sed murmurādo rebelles
sunt. mentē quidē p̄terunt. sed humili
ari p̄temnunt. **Quāuis aque miuis in**
telligi r̄ aliter possint. Aqua em̄ fōris
erfluminis ex terra oritur. aqua vero mi
uis ex aere proruit. **Et sunt pleriq̄ q̄**
porationū lamenta se cruciant. sed to
tis lamentorū laboribus. ad desideria
terrena exsudant p̄pungunt in p̄cisi
bus. sed felicitatis transitorie gaudia
exquirunt. **hos itaq̄ miuis aqua nō ab**
luit. q̄ eorū fletus ab ymis venit. **Qua**
si em̄ ex terre aqua profusi sunt. qui p̄
terrenis bonis in precibus cōpugunt
Qui vero idcirco plorant. quomā p̄e
mia eterna desiderant aqua miuis hos
deluit q̄ celestis p̄puctio infundit. nā
cū p̄xennē patriā p̄ lamenta appetūt
eiusq̄ desiderijs accensi plāgūt a sum
mis accipiunt vnde mūdētur. **Sed**
quousq̄ pena corruptōis astringimur
quātūlibz rectis opibz luceamus verā
mūdiciāz tñ nequaq̄ app̄hendimus.

sed imitam̄ vnde apte p̄ iob subditur.
Tamen sordibz intinguis me. **Deus**
nos sordibz intingere dicit. i. intinc
tos sordibz demōstrare. q̄ quanto ad
illū verius p̄ bona opa surgimus tāto
subtilius vite nostre sordes cognosci
mus. quibz ab eis mundicia discorda
mus. **Est ergo.** **Si lotus fuiro r̄c.** ac s̄
apte dicat. **Quāuis lamētis supne cō**
pūctōis infundat. quibz p̄ studia recte
opatōis exerceat. in tua tñ mundicia
video q̄ immūdus sum. intentū quip̄
p̄ deo aiā ipsa adhuc corruptibilis
caro diuerberat. eiusq̄ amoris pulcri
tudine obscenis r̄ illicitis cogitatio
nū moribus fedat. nāz mūdōs nos ad
p̄fectū reddere vel vita vel lacrima nō
valent. quousq̄ nos mortalitatis nēe
corruptōis tenet p̄ditio. **hxc gre.** **B**
Unde quisq̄ gratiā lacrimarū a dño p̄
cepit illam studeat p̄ humilitatē r̄ bo
nam p̄uersatōem in seipso cōseruare.
C **Si quis vero hanc gratiāz habi**
tā p̄ incuriā aut negligentia seu etiaz
vita inordinatā a se elongatā senserit
p̄ p̄mā r̄ gemitū cordis ac vite emē
dationē conetur illaz in semetipso re
formare. **Si quis donū lacrimarū nō**
dū est assecutus. p̄ hūiles orōnes r̄ la
menta p̄mē ac vite puritatē laborat a
dño illud obtinere. r̄ dū donū p̄dictū
adeptus fuerit videat ne p̄ negligentia
am aut aliq̄d viciū seu elationē mētis
hoc p̄dat. **Si q̄s dō p̄dictā grām lacri**
marū ex corde hēe desiderat r̄ p̄ illa ob
tinēda se p̄ gemitus r̄ lamēta ac mero
rē aīe intus mactat. nec tñ asseq̄ vale
at q̄d p̄caat. talis nō desper. s̄ sua fla
gicia r̄ pctā p̄p̄ritōez r̄ p̄p̄ctōez cor
dis ac lamēta p̄mē studeat abstergere
quia cōpūctio ac meroz seu gemitus.
que procedunt ex humili corde etiam
sine lacrimis valent vt supra dictum
est peccata delere. quia cor̄p̄ritū r̄ hu

miliarū deus nunq̄ despiciat Diligen-
da tamen valde est et desideranda com-
punctio lacrimarū. quia nihil mouet de-
um ad miserandū siue etiam cogit. sic
humilis lacrimarum effusio. Testatur
hoc beatus augu. cū dicit. Omnia alia
habent effectum mouentis vel suppli-
cantis. sed sola lacrima effectū cogen-
tis. Hoc augu. Hoc idem affirmat bea-
tus hieronimus sic dicens. Oratio de-
um lemit: sed lacrima cogit. Ecce quos
modo humiles lacrimae cogunt deū ad
prestandum misericordiam et remissio-
nem peccatoribus. ipsa enim lacrima ex pio cordis
procedens affectu iudicis nō timet ter-
rorē accusantibus inimicis silentium
imponit. sola intrat ante deum. sola vir-
tute vincit inuincibile. hoc probat bea-
tus bern. sic dicens. O humilis lacri-
ma. tua est potentia. tuū est regnū aspe-
ctum iudicis non vereris. inimicis ac-
cusantibus silentiū imponis. sola in-
gredieris ante deū. sed nunq̄ sola aut
vacua exhibis. quid plura. vincis iui-
cibilem ligas omnipotentem. hoc bern.
Et iam dictis possumus cognoscere
multū validam esse virtutē lacrimarū
quia vincere possunt inuicibilem et ad
miserandū inclinare omnipotentē vni-
de quilibet peccator etiam maximis et
multis sceleribus inuolutus vim facit
omnipotenti deo nō eū cōpellendo. sed
flendo. nō prouocando. sed lacrimis
exorando. et p humilitatē gemendo.
De hac salubri violentia beatus aug.
sup illo verbo **R**egnum celoz
vim patitur sic dicit. vim facimus do-
mino nō ppendendo sed flendo nō pro-
uocando iniurijs sed lacrimis exoran-
do non blasphemando p supbiam sed
p humilitatem merendo. **O** bona vio-
lencia que vim patiēti bonitatē elicit.
et utilitatem tribuit inferenti. Quis-
quis violentior christo fuerit religio-

sior habetur a christo. Aggrediamur in
quā illum non ferro nō fuisse non saxo
sed cōsuetudine ac boni opis castitate
hec sunt arma nostre fidei. quibus in-
gressione certamus vt autē his armis
vri in via ferendo possumus. ante cor-
poribus nostris vim quodāmodo faci-
amus et expugnemus membrorum vicia
ac virtutū premia cōsequamur. prius
enim ipsi regnare debemus in nobis vt
regnū possumus diripe saluatoris. hoc
augu. Beatus etiam greg. eodem verbo
Regnū celozū etc. dicit sic. Qui peni-
tentia peccatoribus indixit. quid aliū
q̄ regno celozum fieri violentiam do-
cuit. Rogitemus ergo carissimi. ma-
la que fecimus. et nosmet ipsos assidu-
is lamentis atteramus. hereditatē ius-
torum. quam nō tenuimus. per vitam
capiamus p piam. vult a nobis omni-
potens deus talem violentiā ppeti. nā
regnū celozū rapit vult nostris meritis.
quod nostris meritis non debet. Exer-
ceamus ergo nos ipsos in lamentis ex-
tinguamus fletibus et dignis pme fru-
ctibus culpas. hoc grego. Audientes
igitur tantā vim ac virtutem esse in la-
crimis vnusquisq̄ qui se sentit in ali-
qua angustia aut necessitate positum et
desiderat consolari vel etiam ab his li-
berari fundat ad deum lacrimas. Ad
quod hortatur beatus augu. sic dicens.
Et si desideras quod nō habes fū-
de lacrimas. Et iohānes crisostimus
Fleuo ad deū flens aliqui accessit. qui
nō quod postulauit accepit. nullus ab
eo bñficia dolenter optauit. qui nō im-
petrauit quod voluit. hoc cris. Et quia
nihil ita efficax est ad impetranda ea.
que sunt salutis et amouēda ea q̄ sunt
pretraria salutis sic sunt lacrimae q̄ ex bñ-
li et pio corde procedūt ideo quilibet
homo. maxime tamen penitentes. qui
conuerfi sunt p piam ad dñm in hac

gratia coopante dño. se studeat exerce
re. nam cum aliquis p pñam ⁊ sanctā
persionē appropinquat dño. olocau
stū deo factus est. Conetur ergo ut mū
dum se olocastū dño pseruet. Si autē
aliquod viciū temptando nitit mac
tare. hoc olocastum p punctionem
et effusionem lacrimarū studeat illud
emendare. Quisquis etiā post persionē
in statu religionis existens se senserit
propter preterita peccata in corde seu
picientia sua esse grauātū ppingatur
currat ad lacrimas. Si quis vult autē
statim in corde suo seruare castitatē. ⁊
se p turpes ⁊ illicitas cogitatōes tēp
tari senserit. ppingat currat ad lacri
mas. Si quis vero decreuerit in aduer
sis seruare paciētiā. ⁊ se ppter aliquā
aduersitatē senserit ira turpari aut do
lore cruciari. ppingat currat ad lacri
mas. Si aliquis statuit in corde suo
humilem locū tenere: ⁊ hūilitatis vir
tutē in se pseruare. sed cum despectus
pimi aduenit. ⁊ ob hoc se senserit in
dignari ac mestū esse. ppingat currat
ad lacrimas. Quisquis etiā in quacū
q; alia tribulatōe seu temptatōe se cō
spexerit pstiturū. currat ad remediū la
crimarū ⁊ ad medicamentū p punctione
mō ut mūdatus ⁊ purgatus p talia re
media ostia sancta siue olocastū mū
dū in ppectu dei valeat inueniri. Na
gnus enī creatoris nostri misericōdie sin?
ad recipiendū humiliū stertus. Patet
ergo fons misericōdie. curramus ad lacri
mas. lauemus nos in hoc fonte piera
tis in quo fonte ipse dñs. petrus. mag
dalena. ⁊ latro in cruce loti sunt. Cum
igif pgnoscamus tantos se iaz lauisse
in hoc fonte pietatis. ergo de venia et
emendatōe nostra non desperemus. q̄
tot exempla misericōdie in pignore reti
nemus. De istis iam memoratis ⁊ de
effectibus lacrimarū. beatus grego. in

tractatu sup ezechielē sup illo vbo ibi
lauant olocastū sic dicit. Qui se p fi
dem in cōuersatōe sancta dño deuoue
rūt olocastū dño facti sunt. Sed qui
adhuc multa in se de corruptibili sua
carne patiunt. quia adhuc in eis cor
dis mundicia sordidis cogitatōibus
inquinat quoridie ad lacrimas redeūt
assiduis stertibus affligunt. Sanctoꝝ
etē patrū ⁊ dicta ⁊ facta p siderant. ⁊
cū se indignos pēant in portarū ostio
olocaustū lauant. Ecce etē qui pro ti
more oipotētis dñi esse patēs deuouit
nulli piciū pro picio reddere omīa
eq̄mīter tolerare ⁊ tñ hūc cōtumelia
ab ore p̄oximi illata subito percussit.
turbatus forte aliquid loquit quod lo
qui nō debuit. certe iste iam olocastū
est sed adhuc inquinatū fortasse cōtra
illatas p̄umelias. quas portat dolore
tangit. eiusq; aīmus in caritate laucia
tur. **P**atia enī vera est q̄ ⁊ ipsum
amat quē portat. naz tolerare ⁊ odisse
nō est virtus mā suetudinis sed velamē
furoꝝ. Sic itaq; sepe in cogitatōe
sua se iudicat reprehendat semetipsum
q; dolet nec tamē apud se p̄ualet ob
tinere. ne doleat. iam ergo p bonā vo
luntatē ⁊ deuotionē olocastū est. sed
tamen p dolozē quo tangit adhuc inq̄
natū. Alius ea que possidet ap̄d semet
ipsum decreuit indigentib; cuncta tri
buere. nihil sibimet reseruare. vitā su
am solī gubernatōi supne p̄mittere. s;̄
dum p̄bet paupibus q̄ h;̄ fortasse co
gitatio menti surripit. que dicit vnde
vives si cūcta dederis. nec tamen desi
stit tribuere. sed qd̄ letus dare ceperat
postmodū tristis p̄bet. Quid h̄mōi
mens. nisi olocastū misericōdie est. sed tñ
p tristitiā cogitatōis inquinatū. Aliq̄
p̄tempra mundi supbia. h;̄ noꝝ atq;
dignitates huius seculi decreuit deu
tare. vltimū apud hōies locū appetit
h. j.

obtinere. ut tanto excelsior inueniatur in pmanenti gloria. quanto humilior aspiciat in transeunti vita. is forte cum subito sese a proximo despici cognoscit. redignatur. cur despiciat. vult qui dem esse in loco humili. sed tñ attendi ptempribilis nō vult. hunc iam deuotio eleuat. sed adhuc infirmitas grauat iam ergo p deuotionē olocaustū s; adhuc ex infirmitate inquinatū. **S**ciere debemus q; differentia sit inter sacrificiū et olocaustū. In sacrificio eī p pecudis. in olocausto vero totū pecus offerri p̄sueuerat. **P**̄semus ergo quid sit sacrificiū quid olocaustū. Cū em̄ quis suū aliquid deuouit et aliquid nō uult sacrificiū est. Cū vero om̄e qd̄ habet qd̄ sapit omnipotēti deuouerit olocaustū est. nam sunt quidā qui adhuc mente in hoc mūdo retinent. **S**ed tamen ex possessis rebus subsidia egētib; ministrant. isti in bonis que faciunt sacrificiū offerūt. quia et aliquid d̄ actione sua deo imolant. et aliquid s; b; p̄s̄ reseruant. Et sunt quidā qui nihil sibi in seipsis reseruant. sed sensum linguā vitā atq; substantiā. quā p̄ceperūt omnipotenti deo imolāt. Quid isti nisi olocaustū ymo magis olocausto fiunt. **S**ed sciendū nobis q; sunt quidā qui etiam seculū relinquētes totū qui dē offerunt. quod habent. sed tñ in bonis que agunt minie cōpungunt. et bonū quod agunt. olocaustū est. sed quia flere et seip̄s d̄iudicare nesciunt. se; q; ad lacrimas nō accendūt p̄fectū eorū olocaustū nō est. **D**inc em̄ p̄ psalmistam d̄. Nemo; sit om̄is sacrificij tui et olocaustum tuū pingue fiat. Olocaustū quippe siccū est bonū opus. qd̄ orationis lacrima nō infundūt. Olocaustū vero pingue est qñ hoc quod bene agitur corde humili. etiam p lacrimas irrigat. **U**nde rursum dicit olo;

causta medullata offeram tibi. **Q**uis quis enim bonū opus agit sed omnipotentis dei amore atq; desiderio flere nescit. olocaustū habet. sed medullam in olocausto non habet. **Q**ui vero bona operatur et uisione iaz creatoris sui inbyat. atq; ad eterna contemplatiōis gaudia puenire festinat. se; ipsum ex amore quo accendit in flerib; mactat olocausta medullata dedit d̄no. **S**ciendū ergo nobis est. et mala funditus relinquere. et bona que fecimus operari. atq; ut ipsis bonis que agimus amore eteri luminis p̄pugamur. **C**ōsiderandum quippe est opus nostrum. quale sit. que cogitatio in opere. que intentio in cogitatione et cum in nostro bono opere admixtus aliquid malicie vel prauē delectatōis agnoscimus. redeamus ad lacrimas. lauimus olocaustum. **S**unt quidam qui semetip̄s in magnis actionibus deo deuouerunt atq; ad tantam p̄fectionē puenērunt. ut ab eis nullav̄nq; difficultate fleat. quatenus in deliberatiōe castitatis ne quāq; caro in praua cogitatio telecratiōe animū sternat. **N**am et si quādo p̄ suggestionē pulsatur surgere non permittitur. quia vigore iudicij calcatur. **I**n deliberatione quoq; patientie nec sermo sordidatus ab ore prodeat. nec dolor tacitus animū premat ut in deliberatione humilitatis. nullus depectus animū mordeat. **S**ed cuz iam in his. que recte deuouerunt sese fortiter exhibent. **P**riora tamen peccata. que ab his ante bonā deliberationem perpetrata sunt. ad memoriā deducūt et plāgūt. quicqd̄ illicite se egisse mem̄erūt. **H**i itaq; p̄ vitā quā tenent olocaustū sunt s; p̄ vitā quā ante tenuerāt inquinatū. quia mūdāt lacris vitā. quā prauis aliqñ actib; inquinauerūt. **N**os itaq; iter. hęc ad vitā preteritā mēt̄is oculi

los redneam? reminiscam qd fuimus
 cu mudi huius pcuriscerias sequere/
 mur. Et si dnz iam toto corde deserui/
 mus qz nos peccasse memimus deslea/
 mus in fletibus olocausu lauemus. Ec/
 ce omnipotenti deo deuouimus castita/
 te nostrā. sed si adhuc imunda cogita/
 tio mentē inqnat. redeamus ad lacri/
 mas lauemus olocausu. Ecce patien/
 tia nos seruare decreuimus sed adhuc
 ita pruebat si mētē tacitus dolor ex cru/
 ciat. edeamus ad lacrimas: lauemus
 olocausu. Ecce iā incepimus possessa
 tribuere atqz in hoc mundo hūiles als
 humilitatis locū tenere. Sed tū si ad/
 buc anim inopie suspitio deprimat. si
 respectus primi in aliq nos indigna/
 tōe pfundit. redeamus ad lacrimas la/
 uemus olocausu. Magnus est em cre/
 ator nostro ad recipiēdos fletus hūi/
 lium misericōdie sinus. ubi em innumera/
 biliū hūm fletus suscepti sunt. ibi lo/
 cū suū inuenire sunt q lacrimae nostre
 patet ergo fons misericōdie. curramus cū
 lacrimis: lauemus nos in hoc fonte pi/
 eratis. In hoc fonte ipse dō lotus est.
 cū redit ad lamētū pnie post maculas
 grauis culpe. In hoc fonte misericōdie lo/
 ta est maria magdalena post pctā mul/
 ta. in hoc fonte lotus est petrus post ne/
 gationē qz latro in cruce. Cur igit p/
 gri sumus. cur torpentes qz frigidire/
 maneamus. qui in hoc fonte pietatis
 tantos se iam lauisse cognouimus Et
 go ne de emendatiōe nostra desperem?
 qui tot exempla in pignore retinem?
 Querere ergo fontē pietatis debuerat/
 mus etiā si clausus esset. qz patet qz neg/
 ligimus. mittamus oculos fidei i mū/
 dū vniuersūz plderemus qnti pctōref
 diebus ac noctibus p lamenta in hoc fō/
 te misericōdie lauant. qnti post maculas
 ad noriciā redeūt Curramus cum tali/
 bus post mortis tenebras ad aquā vice

Consideremus quantū peccauimus qn/
 tum quotidie peccemus atqz vt appare/
 mus mundi post culpas lauemus olo/
 causu. hęc dicta greg. sup ezechielem.
 Ut igitur virtus pccitōis seu ppunctō/
 nis ac etiā effectus lacrimarū clarius
 patefceret. sermo d hac materia i lon/
 gum est protractus. **¶** Ultimo e/
 tiā videndū est de pccitōe. vtrū pccitio
 siue ppunctio possit tollere totū reatum
 culpe videlicet qz pene. Ad qd sciendū
 qz pccitio tanta potest esse qz delet totū
 peccatum. Et de hoc dicit beatus aug.
 Peccata longi temporis pereāt. etiā
 vnius hōre momento si fuerit in corde
 vera pccitō. **¶** Contritio autē vera multa re/
 quirat. maxime tū dolorem cordis qui
 ex timore qz pio amore dī pro pctis cō/
 missis procedit. nam quanto cū maio/
 ri dolore lacrimae p facinorūz hūmūf
 tanto a benigno cōditore pfectius cul/
 pa remittit. ipse em solus laborē qz do/
 lorem pfiderat qz prout quis magis cō/
 punctus fuerit. tanto portiozem veniaz
 pro suis excessibus ab ipso psequetur.
 Unde iohānes abbas mōtis synai. iu/
 dicatur penitus a bono qz iusto iudice
 nostro nature virtus in lacrimis. sicut
 in alijs vniuersis. vidi em paruas gut/
 tas cū dolore effusas. qz vidi fontē sine
 dolore manantē qz quidē magis fm do/
 lorem qz non fm lacrimas iudicau la/
 borantes. **¶** Arbitror autē qz et deus. hęc
 ille Et de beato petro legit qz post nega/
 tionez dñi egressus est foras qz fleuit a/
 mare. qui veniam ab ipso statim psecu/
 tus est. Ex dictis ergo colligere possu/
 mus qz pccitio intantū potest extendē/
 re se. qz tollat totum reatū quantū ad
 culpam. qz etiā quantū ad penā. Unde
 thomas de aquino dicit. Intentio cō/
 tritōis potest attendi dupliciter. Uno
 modo ex pre caritatis. que displicen/
 tiā causat. qz sic potest in tantū intendi

charitas in actu contritio inde sequens
meretur non solum culpe amissionem
sed etiam absolutionem ab omni pena.
alio modo ex parte sensibilis doloris
quem voluntas in contritione excitat et
quia ille etiam pena quedam est. tantum
potest iterum quod sufficiat ad deletionem culpe
et pene. **E**tiam sciendum quod in contritione
duplex est dolor de peccato. unus in
parte sensitiva que passio est et hic non
est essentialiter contritio prout est actus
virtutis. sed magis effectus ipsius. si
enim per virtutem exteriorum penam suo
corpore infligit ad recuperandam offen-
sam. que in deum commissa est. officio
membrorum. ita etiam ipsi concupiscibi-
bili penam infligit doloris predicti. quia
ipsa etiam ad peccatum coopabatur. **A**-
lius dolor involuntate. qui nihil aliud
est quam displicentia alicuius mali et sic con-
tritio est dolor per essentiam et est actus
virtutis penitentiae. hoc thomas de aqui-
no. **E**t quamvis ut predictum
est per contritionem deleatur culpa et etiam
pena. nihilominus tamen confessio et peni-
tentiae iniuncte expletio requiritur. etiam
tunc non propter remedium sed propter pre-
ceptum. et non solum propter preceptum
tenetur quis confiteri et satisfacere. sed pro-
pter incertitudinem. quia non est certus
quod sua contritio fuerit sufficiens ad suum
reatum totum tollendum. Unde oportet
ut propter preceptum et talem incerti-
tudinem quilibet etiam multum contri-
tus currat ad remedium confessionis
nisi articulus necessitatis hoc excludit
aut impedit. Tunc igitur de secun-
da parte penitentiae videlicet de confes-
sione dicendum est. **F**ilius.

Post informationem de contritio-
ne siue compunctione. Tunc de
confessione que secunda est pars peni-
tentiae ego cupio edoceri.

Capitulum. III. Pater. I.

Confessio est ut
ait augustinus. propter quod morbus latens
speciem aperit. Hec est confessio sacra-
mentalis que est pars penitentiae. hic peniten-
ter describitur et per materiam que est pec-
catum et per actum. qui est aperire et per finem
qui est spes venie. Confessio etiam est le-
gittima coram sacerdote peccatorum decla-
ratio vel dicitur simul vel ex toto vel in
dignitate passio. nam ille confitetur qui totum
fateretur. hoc precipitur per hieremiam. iij.
Effunde sicut aquam cor tuum ante con-
spectum domini dei tui. Et psalmista. Effun-
dite coram illo corda vestra. beatus au-
gustinus. etiam dicit propter peccatis propter
etiam erubescatis videlicet confitendo.
Erubescant enim remissionis habere pre-
sentem aut teneamur ad confessionem di-
cendum quod sic. **O**mnis enim pecca-
ti siue actualis siue originalis est reme-
dium passio christi. illius enim virtus passi-
onis in sacramentis ecclesie est impressa.
unde non possumus a peccato siue ac-
tuali siue originali sanari sine sacramen-
torum susceptione. vel in re quam habetur
oportunitas suscipiendi. vel in proposito
cum articulus necessitatis excludit
sacramentum non contemptus religionis.
Confessio vero pertinet ad sacramentum
institutum contra morbum peccati mor-
talis ideo tenemur confiteri. hoc est tria
videlicet contritionem confessionem et satis-
factionem scire debemus esse ex pre-
cepto divine scripture. nam contritio
precipitur iohannis. ij. Scindite corda
vestra. De confessione dicit iacobi vlti-
mo. Confitemini alterutrum peccata vestra
De satisfactione habet matth. iij. Pe-
nitentiam agite. appropinquabit enim
regnum celorum. non est ergo salus sine
confessione. ubi quis habere potest sacer-
dotem cui confiteatur. De hoc dicit ri-
chardus de sancto victore. Nisi enim quis

eodignam p̄fessionem fecerit suorum
 scelerū. ipse saluari nunq̄ poterit ine
 ternū. et b̄tus iero. quotquot em̄ absq̄
 cōfessione decesserint h̄ies. nil aliud
 sibi q̄ eternas debere nouerunt miseri
 as et dolores. **A** Est aut̄ primo sei
 endū q̄ cōfessio peccatorum aut procedit
 ex gratia spiritus sancti aut ex metu fu
 ture iudicij. primū probat augu. sic di
 cens. **D**onū spiritus sancti iam h̄z qui
 p̄fiterur et penitet. q̄ nō potest esse p̄fes
 sio peccati et p̄p̄tio in h̄ie ex seipso.
 h̄c ille. **D**e secundo beatus greg. viij.
 mo. sup̄ illo v̄bo. **E**go non parcā ori
 meo sic dicit. **O**ri suo parcat qui confi
 teri malum quod fecit erubescit. sed in
 stus ori suo nō parcat. q̄ iram iudicis di
 stricti p̄ueniens verbis contra se pro
 prie p̄fessionis seuit. **D**inc psalmista.
Preueniamus faciē eius in p̄fessione
Dinc salomon. **Q**ui abscondit sceles
 ra sua nō dirigitur. qui aut̄ p̄fessus fu
 erit et dereliquerit ea misericordiaz p̄seque
 tur. **S**ed nequaq̄ os pandit nisi cum
 p̄sideratiōe districti iudicij p̄ pauore
 spiritus angustatur. vnde subditur. **I**o
 quar in tribulatione mei. **T**ribulatio
 quippe spiritus linguā p̄mouet. vt rea
 tum p̄raui operis v̄x p̄fessionis impug
 net. h̄c greg. **U**nde vnusquisq̄ pecca
 tor stimulat̄ amore vel timore deo stu
 deat sua scelera confiteri. quia s̄m bea
 tum aug. **N**ullum grauius peccatū est
 q̄ aliquē morbos suos nolle confiteri
 nullus em̄ qui quesitū remediū perit
 nullus qui cōtempnit euasit. h̄c augu.
Nonet ergo nos sacra scriptura vt q̄
 sine peccatis esse non possumus. illa p̄
 remediū cōfessionis diluere sataga
 mus. vult em̄ pius dominus. vt ea cō
 fiteamur in hoc seculo. ne p̄tingat nos
 pro illis p̄fundi in futuro. **D**e hoc di
 cit beatus aug. in omnibus scripturis
 diuinis admonemur fratres. vt pecca

ra nostra debeamus iugiter et humili
 ter non solū deo sed etiā sanctis et deū
 timentibus p̄fiteri. **Q**uomodo em̄ no
 bis vulnera deesse nō possunt. sic et cō
 fessionis medicamenta deesse nō debet
Non enim ideo vult vt cōfiteamur pec
 cata nostra. q̄ ipse ea scire non possit.
 s̄ q̄ dyabolus hoc desiderat vt inueni
 at qd̄ nobis añ tribunal eterni iudicij
 obiciat. ideo vult vt magis defendere
 q̄ accusare peccata nostra velimus. **C**ō
 trario autē deus nos q̄ pius et mise
 ricors est vult vt ea p̄fiteamur in hoc se
 culo. ne pro illis cōfundamur postmo
 dum in futuro. **S**i em̄ nos p̄fitemur il
 le parcat. si agnoscimus ille ignoscit.
Dec aug. **N**am ille nō habebit quod
 timeat in futuro iudicio. qui nūc cōfes
 siones fecerit de suo peccato. **T**estante
 beato leone qui dicit nō remanet iudi
 cio p̄demnandum. quod fuerit cōfessi
 one purgatum. **E**t cassianus illis non
 iudex: sed advocatus est christus. qui
 se p̄pria cōfessione dānauerunt. **Q**uia
 s̄m quod hugo dicit. **N**ihil deo sit ira
 acceptabile. q̄ confessio in homīe sue
 culpe. **O**mnis ergo qui scelera sua mo
 do accusat. et suam vitā corrigit et emē
 dat. talis nō timebit suum aduersariū
 cum venerit: quia a deo erit excusatus.
Und̄ cris. **O**mnis qui se agnoscit sui
 accusator est. nam qui sui accusator ex
 riterit cū venerit aduersarius. non cō
 fundetur. **O**is em̄ qui se in hoc seculo
 dolēdo accusat et fuerit a se accusatus
 a deo erit excusatus sed illa est fructuo
 sa si secuta fuerit correctio. **C**eterū se
 quotidie accusare et non corrigerē deū
 temptare est. melius est ergo eligo vt
 primo sit correctio et postea accusatio.
 q̄ p̄cedat accusatio et non subsequa
 tur correctio. **D**ec cris. **U**nde si confi
 teremur peccatorū remiam. nō erubesci
 camus subire confessionis medelam.

nam et ipsa verecundia que in confessione habetur. penam temporis quam pro peccato quis pati deberet. Testatur hoc Eusebius qui dicit. Nullus profiteri erubescat. nullus dure reprehendi permiscat. Verecundia enim penam temporis quam pro peccato quis pati debuerat. Et richardus de sancto victore. **Q**uanto maior verecundia in confessione fuerit. tanto quilibet diuinis oculis clarior innotescit. Ergo postposita omni verecundia sine timore humano siudeamus nostram conscientiam per humilem confessionem expurgare. nam sicut peccata per peccata scripta sunt in conspectu dei. sic confessio delere solet ea. ab oculis conditoris. et tanta est vis confessionis ut demones illa que delata per confessionem fuerint non valeant reuelare. ymo scire ea prohibent. probat hoc sanctus ambrosius sic dicens. tante virtutis confessio nem dixerim quod peccata ipsa que per confessionem abolerent demones reuelare. ymo scire prohibent quod aut omnia sunt nuda et aperta que illicite sunt oculis dei. dicit quidam doctor sic. Non erubescas deo confiteri cui non potes abscondi. ipse enim nouit abscondita cordium eia omnia nuda et aperta sunt. ante cuius conspectum omnia peccata nostra sunt scripta. sed quod scripsit trahit confitio. hoc delet confessio non te pudeat dicere. quod non puduit facere. Nulla etiam est tam grandis culpa. que non habeat veniam per confessionem. Vicia ergo cordis tui et prauas cogitationes illico manifesta. peccatum enim proditum cito curatur. crimen vero tacendo ampliat. Viciu enim si patet fit ex magno pusillu. si latet fit ex minimo magnu. nam velox confessio velociter medicinam facit. Sit ergo in te deuota cordis operatio vera oris confessio. discreti carnis mortificatio. repetita vicio extirpatione.

lora bonorum operum exhibitio. hoc illud. Et quemadmodum peccata hominem sordidum et immundum reddunt in conspectu creatoris. ita confessio iustum et pulchrum exhibet oculis creatoris. quod autem iustum faciat confessio. dicit beatus gregorius super illo sermone. iustus in principio accusator est sui. **Q**uantiuicque peccator immani summa scelera commiserit. inceptit tamen iustus esse. cum incipit profiteri. quia cum profiteretur eius iniusticia displicet sibi. cum autem displicet sibi iustus esse incipit. quod vero pulchrum et decoros ipsa confessio exhibeat peccatores deo. dicit beatus bernardus. Amara confessio si affectas decorum. Reuera ubi confessio ibi pulchritudo: et decor. si peccata sunt in confessione lauantur si bona opera in confessione emendant. Unde beatus augustinus super psalmistam dicit. Vis esse pulcher profiteri. sed uis eras confiteri ut sis pulcher. peccator eras profiteri ut sis iustus. **E**t est duplex confessio scilicet laudantis et gementis. Confessio laudantis ad honorem principis eius qui laudatur. Confessio gementis ad penitentiam principis eius qui confitetur. Confitemur enim homines cum laudant deum. Confitentur autem cum accusant se et nihil dignius facit lingua. ut ergo illud laudes te accusas: quia illius misericordia est. ut nostra peccata dimittantur. nam si deus uellet pro meritis agere. non inueniret nisi quod damnaret. Venit ergo dicens ut recedamus iam a peccatis nostris et non nobiscum deducat rationem de preteritis. sed tanquam tabule non uehant incensum omnibus cyrographis debitorum nostrorum. Unde confitendo denuntiamus quod fecimus ut ille quod prodenet inueniat. **H**ec augustinus. Nec mirum est ipsa confessio pulchros et iustos homines peccatores reddit. magne namque virtutis et efficacitatis est. Ipsa enim a peccatorum sordibus mundat. amara

mas sanctificat. deum placat. infernū
spoliat et paradysum aperit. De istis
et alijs effectibus ac virtutibus. confes-
sionis dicit. beatus gre. sic Confessio
corpus illuminat. animā sanctificat.
deū placat. remā peccatori donat an-
gelos letificat dyabolos tristat et in-
fernū spoliat. Confessio a morte ani-
mā liberat. aperit paradysus. et spes sa-
lutis tribuit nec meretur iustificari. q̄
in hac vita peccata nō vult confiteri.
vñ etiā augustin⁹. Cōfessio ē salus aī
mā. dissipatrix vitiōz. restauratrix
virtutū. expugnatrix demonū. obstru-
it os inferni. apert portas paradisi. Et
richardus de sancto victore. Oīa in
p̄fessione lauant. p̄scia mūdā. amari-
tudo tollit. tranquillitas redit. spes re-
uiuiscit. anima hylarescit. Qui itaq̄
vult habere p̄scia mūdā et sanctā. ve-
niat ad p̄fessionē. nā p̄fessio mūdum
p̄fessio sanctum reddit. **Cō-**
fessione facta etiā vnusq̄q̄ fidelis se
totaliter sentit in corde suo eē alleui-
atum. teste eusebio qui dicit. Vnus-
quisq̄ fidelium p̄fessione facta signā-
ter sentit ac notabiliter se eē alleuiatū
Et si quis habeat parua p̄titionē de
p̄missis. vadat ad cōfessionis sacramē-
tum. faciat q̄d p̄t. et remittat ei rōe
sacramenti nō rōe parue p̄titiōis. qz
insufficiēs est ex se propter p̄auitatē
suam et id q̄d nō p̄t p̄titiō. per-
ficitur ratōe sacramenti. Ex quo ergo
negligat suis vulneribus qui sentit se
varijs criminibus sauciatur tam salu-
bre remediū p̄fessionis adhibere. **Ez**
notandus q̄ sunt nōnulli qui se pecca-
tores fatent. qui tñ peccatores se esse
nō credūt. cū vero tales p̄ suis excess-
ibus arguūt vñ etiā a dño flagellātur
se statim esse peccatores defendendo
contradictū. et se innocētes videri ap-

petūt atq̄ cōtra flagella sui p̄ditiōis
murmurāt. de talibus beatus gre. xxiiij.
moralium. super illo iob vt erā dignus
nō accepi sic dicit. Sunt qui peccato-
res plerūq̄ p̄fiterentur etiam qui se pec-
casse nō credūt. nā sepe p̄tingit vt pas-
sim se homines iniquos fateant. sed
cū peccata sua veraciter alijs arguētibus
audiūt defendūt sumope se. atq̄
innocētes videri conant. Vnusq̄q̄ q̄
cū talē et se deliquisse dicit verū nō di-
cit. quippe qui peccatores se nō ex inti-
mo corde sed verboten⁹ asserit iste em̄
de p̄fessioe peccati ornari vult non
humiliari. p̄ accusatiōe suā humilis
appetit videri nō esse. valde autē facile
ē vt peccatores se quisq̄ cū nihil p̄ pec-
cato suo paritur fateatur. **Securē** vici-
tinos nos dicim⁹. cū vñ detā nullaz
de iniquitate sentimus nā cū peccato-
res nos quidē in tranquillitate loqui-
mur s̄z cū de peccatis ip̄is flagello in-
terueniente corripimur murmuramus.
Vt itaq̄ iustus qui culpā suā discre-
te p̄siderat etiā i flagello positus dicat
et vt erā dignus nō recepi. **Item** dicit
xxij. mo. sic. **Sepe** nāq̄ p̄tingit vt ela-
tus virtutibus animus dū mltā i estī-
matōe p̄rimoz de se spargi p̄gnoue-
rit. agnosci nō velit. si quid ē. qd̄ rep̄-
hēfibiliter fac. **Quas** vici⁹ erroris te-
nebras mēs idcirco tolerat qz cordis
oculū fumo grauat. hęc sunt nāq̄ vere
humilitatis testimonia et iniquitates
suam quemq̄ p̄gnosceret et p̄gnitam
voce cōfessionis aperire. **Et** cōtra vñ
tuz hūmāi gn̄is virtū ē et labēdo pec-
catū p̄mittere et p̄missū negando ab-
scondere. et p̄uictū defendēdo multipli-
care. **Omni** enim peccatori iam ex
ordinem illuminatiōis. est humilitas cō-
fessionis. qz h̄bimē ipsi p̄cere iā rēnu-
tā malū n̄ erubescit p̄fiteri qd̄ fecit et qd̄ de-
fendēdo accusari potuit accusādo celes-
t. iij.

time defecit. **R.** **S**z sciēdū ē q̄ p̄te
rumq; homines et culpā confitentur
et humiles nō sunt. nā multos noui
mus qui arguēte nullo peccatores se
esse cōfitentur. Cū vero de culpa fortaſ
ſe fuerit correpti. deſenſionis patro
ciniū querunt. ne peccatores eſſe vi
deantur. Qui ſi tunc cū illud. ſpōte di
cunt. peccatores ſe eſſe vera humilita
te cognoscere euz arguūtur ab alijs
eſſe ſe quod p̄feſſi fuerant nō negarēt
quia in re iudicia vere p̄feſſionis ſūt
ſicū quiſq; peccatores ſe dicit id de ſe
dicenti etiam alteri nō p̄radicit naz
quia ſcriptum eſt. **Iuſt?** in principio
accuſator eſt ſui nō magis peccator q̄
iuſtus videri appetit. cū ſe peccatores
quiſq; nullo arguēte cōfiteretur. ſed cō
feſſionis veritatē probat. quando ma
lum alter quod fecim? increpat. quod
ſi ſuperbe deſendimus. liquet qz pec
catores nos ex nobis fiete dicebam?
vñ ſūmope curādū eſt. vt mala que fe
cimur et ſpōte fateamur et hoc alijs ar
guentiſ nō negemus. **Supbie** quip
pe vicium eſt. vt quod fateri de ſe quiſ
q; quaſi ſua ſponte dignatur. hoc ſibi
dici ab alijs dedignetur. **Vireretur** in
iob qui volunt caſtitatis cōtinētiam
mirentur integritates iuſticie. mirentur
viſcera pietatis ego in eo nō mini
me admīro? p̄feſſionem humilimaz
peccatorū q̄ tot ſublimia geſta virtutū
Scio em̄ qz p̄ veritatis verecūdiā ple
rumq; grauioris eſt certaminis p̄miſ
ſa peccata. p̄dere q̄ nō ad miſſa vira
re et vnūq; malum quāuis robuſti
tis vitet ut tñ humiliter proditur. **hxc**
gre. ibi. **Et** ſunt nōnulli qui ſe de mal
p̄perratis diiudicando i mente accuſ
ſant. ſed qz ipſas voluptates ex deſi
derio nō deſerūt erubeſcunt confiteri
quod faciunt ſed cū ceperūt carnis de
lectationes in ſe reprimere etiā peruo

eis confessionem incipiunt se accusa
re **Et** ſunt nōnulli. qui quidē peccata
ſua confitentur ſed nō gemunt ymo q̄
ſi gaudentes ſua ſcelera dicunt. ſed ſi
volūt veniam ſuoz criminum a domi
no cōſeq̄ r̄fiduciā de ſua ſalute a dño
p̄cipere necelle eſt vt per gemitū pu
ntant. quicquid p̄ linguaz accuſant. ve
talib; beatus **Gre. mor. ix.** ſup illo iob
Dimittā aduerſum me eloquz meum
ſic dicit. quaſi p̄zo ſe eloq; ſuo v̄ricur
qui p̄ua que geſſit deſendere accuſari
ombus conatur. ſed aduerſum ſe elo
quum dimittit. qui accuſare in ſe in
cipit q̄ errauit. ſepe vero et cum deli
quimus ea quoq; que agimus diiudic
camus accuſat mens ipſa quod perpe
trat. ſed quia hoc ex deſiderio minime
deſerit erubeſcit confiteri quod fecit.
Cum vero toto iam iudicio carnis de
lectationē p̄emit. audaci voce in ac
cuſatōis ſue ſe erigit p̄feſſiōe. **S**
Sed ſunt nonnulli qui apertis vocib;
culpas fatentur. ſed tamen in cō
feſſione gemere neſciunt. et lugenda
gaudentes dicunt. vnde aperte p̄ iob
ſubditur. **Loquar** in amaritudine ani
me mee. **Qui** culpas ſuas deſerians
loquitur: reſtat vt has in amaritudie
anime loquatur vt hxc ipſa amaritu
do puniat. quicquid lingua per men
tis iudicium accuſat. **Sciendum** ve
ro eſt quia ex pena penitentie quam ſi
bi mens irrogat. aliquatinus ſecū
tatem percipit. atq; ad irrogationem
ſuperni iudicis ſidentior exurgit. vt
ſeipſam ſubrilius inueniat. et erga ſe
quomodo diſponatur agnoſcat. vñ
additur dicam deo noli me cōdemna
re. **Qui** peccatorem ſe in amaritudie
anime aſſerit quid aliud q̄ ne p̄dēne
tur dicit. qz amaritudo p̄ſētis penitē
tie extinguit ſupplitia ſe q̄ntis ire. **Duo**
bo autē mōis i hac vita iudicat hoīes

deus. quia aut per mala presentia ir-
rogare iam tormenta sequentia incipit aut
tormenta sequentia flagellis pñibus ex-
tinguit. Nisi enim delictis exigentibus.
iustus iudex et nunc et postmodum quos-
dam peccator et iudas minime dixisset pec-
caui. tradesset sanguinem iustum matth. xxvii
Secundo eos qui non crediderunt perdidit. Et de
iustis presens non diceret. induantur sicut
dyploide profusione sua. Dyplois quip-
pe duplex vestimentum dicitur. Confusio
ne ergo sicut dyploide induiti sunt. qui
iuxta reatus sui meritum et temporali et per-
petua animaduersione feriunt. Solos quippe
per pena a supplicio liberat. quos immu-
rat. nam quos presentia mala non corrigunt
ad sequentia producant. Si autem neque per-
na presens quosdam a supplicio eterno de-
fenderet. paulus non diceret. Cum iudica-
mur a domino corripimur ut non cum mundo
dānemur. Hinc etiam scriptum est. Quis
diligit dominus castigat. flagellat enim omnem
filium quem recipit. Sepe ergo mens
iustus magis secuta sit altius trepidat
et cum flagellis cingitur. superius iudicis
incertitudine turbatur. Pauet ne iniuriam
sequentis dānationis sit: omnem quod patitur. et
per cogitationem interrogat iudicem quod de
vite sue meritis ambit in percussione. sed
cum vite sue virtus ad oculos mentis
reducitur quasi consolatio a iudice retri-
bitur. quod nequaquam ad perdendum percus-
sit quem in actōis innocētia feriendo cu-
lodit. Bene itaque dicitur. Indica mihi
cur me ita iudices ac si apte diceretur:
Qui flagellando me iudicas ostende.
quod ad iudicium per flagella securum reddas
quod et aliter intelligi potest nam plerumque
vir iustus petit ut semetipsum iudex si-
bi iudicet quatenus quod ille animaduertere
do percussit hoc in se flendo et ipse casti-
get. Scit namque quod equissimus iudex in-
iuste quēpiam nullo modo affligit. et
magno fletu affligitur. quod dolus in ver-

tere et reprehendere perfecte in se non
valet quod deplorat. lxx gze. **Q**ui
igitur vult bonum assequi quod desiderat de-
bet profiteri malum quod fecit. et se in spec-
tu sui peccatoris humiliare. in magnis
enim defectibus et miseris positi sumus.
Per nos namque in peccata cecidimus
sed nostris viribus resurgere non valemus
et quis nunc iusticia electi polleant ne
quod sibi ad innocētia sufficiunt si in iu-
ditio districte requirant. **H**ec ergo con-
fidentes humiliemus nos coram ocu-
lis summe maiestatis nostras iniquita-
tes humili professione pandendo et propter
nostras prauitates eius gratia nos in-
dignos iudicando. ut veniamus peccatorum
nostrorum et habundantiorē gratiam ab ip-
so percipere mereamur. **D**e hoc dicit bea-
tus greg. viij mora. sic. **Q**ui promereri
vult bonum quod expedit. debet malum
profiteri quod fecit. vñ iob dicitur quid
faciam tibi o custos tuum. **E**cce fateor
malum quod egit. sed bonum quod deo in-
pensatōe debeat offerre non inuenit. quod
ad abluendam culpam quolibet huma-
ne actōis virtus infirma est. nisi hanc
misericordia parentis foueat. et non
iusticia recte iudicantis premar. unde
recte per psalmistam dicitur. **M**elior est
misericordia tua super vitas. quam li-
ber quis videat innocens. apud districtum
tuum iudicem nostra nos vita modo libe-
rat. si ei reatus sui debitum. misericor-
die benignitas non relaxat. **H**umilitas
autem nostre destitutōis exprimitur.
cum deus hominum custos vocat quod
si eius nos custodia minime protegit
ante occulti hostis insidias nostre solli-
citudinis oculus vigilans dormit. presens
arrestante qui ait. **C**um dominus custo-
dierit civitatem et cetera. **P**er nos namque
cecidimus. sed nostris resurgere viri-
bus non valemus. culpa nos voluptatis
proprie stravit semel. sed pena culpe dicitur

quotidie deprimat ad amissam rectitudinem surgere. studio conatibus nitimur. sed delictorum pondere grauamur. **U**n tunc p. iob subdit. Quare potuisti me contrarium tibi. Tunc sibi deus contrarium hominem posuit. cum homo peccando dereliquit deum. Serpentis quispe persuasionibus captus hostis eius extitit. cuius precepta precepit. Salubrem enim humilitatem deserens ad infirmitatis iugum supbiendo puenit et cervicem cordis erigendo suppositus fuit. quod quod subesse diuinis iussionibus noluit sub suis se necessitatibus stravit. Sic nimis debuit presumptio corporis sic supbia sterni. Quia enim elatum semel sumpsimus spiritum. esse delictum ens quotidie portamus. sed ab humana genere tunc peccatum plene tollitur. cum per incorruptionis gloriam nonstra corruptio permutat. esse namque a culpa liberi nequam possumus. quousque in corpore mortis tenemur. nam quamaliter iusticia electi polleat. nequaquam tamen sibi ad innocentiam sufficiunt. si in iudicio requirantur. sed hoc nunc ad solatium sue erectiois inueniunt quod nequaquam se posse sufficere humiliter sciunt. Sub humilitatis ergo regimine a gladio se rate aduersus abscondunt. et quo terrore venturi iudicis persolantes continuo trepidant eo indefinenter agitur ut reparatiores fiant. **H**ec Grego. Pius enim et misericors dominus etiam indignos nos ob peccati prauitatem sordidos non derelinquet. si nostra peccata humiliter et veraciter cognoscimus confitendo te sicut beato Grego. qui dicit. Numquam me tem deus deserit. se que in peccatis veraciter agnoscit hec ille. Nam qui veraciter se recognoscit peccasse. etiam dolet et penitet se deum offendisse. Et benignus dominus a remissione pec-

corum se continere non poterit. ubi penitentiam veram in homine esse aspexit. **U**n beatus Bernardus. Ad veram penitentiam peccatorum immediate sequitur penitentia. ad quam sine ullo interuallo subiungitur remissio. nam qui vere cognoscit malum. quod ex peccato incutimus a penitentia se non poterit continere. multominus deus cui propter unum est misereri semper et parcere a remissione se continet. ubi viderit penitentiam veram. **H**ec Ber. Considerantes autem pietatem tantam et misericordiam dei. nullus negligat post peccata facinorosa remedium penitentiae et confessionis subire. ut salutem anime sue assequi valeat et veniam peccatorum obtinere. **F**ilius

De confessione et eius effectibus ac virtute plurima audivi. et cum gaudio cordis mei suscepi. sed qualis deus esse confessio. de hoc rogo informari. **Capitulum V. Pater**

Silire debes quod ad confessionem veram et salubrem hec requirunt. **P**rimo ut humilis sit. **U**n beatus Bernardus. Omnia que remordent conscientiam profite humiliter pure et fideliter. Et ecclesiasticus dicit presbitero humilia animam tuam. Et leprosus de quo habet in mattheo qui significat peccatorem veniens ad Iesum flexo genu dixit Domine si vis potes me mundare unde unusquisque cum sua humilitate currat ad remedium confessionis. **A** Item confessio debet esse veraciter in veritate peccati. Unde luce xviij. Publicanus stans a longe non leuabat ad celos oculos leuare sed percussit pectus suam. dicens deus propitius esto mihi peccatori. nam sicut deo multum displicet impudentia hominis peccatoris sic placet sibi veraciter confessio testatur hoc gre. quod sic dicit. Quantum displicet

deo impudētia tantum placet ei erubescētia peccator. Et quāuis verecūdia sit habēda in confessione tamen nihil est celādum eorū que homo neq̄ ter p̄misit p̄pter talē erubescētia. Ad hoc hortatur nos beatus Bernbardus sic dicēs. Erubescētia peccatū sed tamen totum reuela. in confessione non abscondas. Sūt em̄ qui p̄fiteōdo quasi fabulā enarrāt peccatorū suorū hystoriam et egritudines anime sue sine confessione dinumerant. et pene sine penitētia et affectu dolorū. cito em̄ lacrimas inueniūt et resoluitur in lacrimas et gemitus q̄ habet sensū doloris hoc Bernbardus. Ad erubescētia vero pellendam multū valet timor verus dei. q̄ timor dei p̄fectus omnē verecūdia ab hoīe repellit nā propterea vult deus vt p̄fiteamur peccata nostra vt patiamur verecūdia p̄ pena. De hoc dicit crisostomus sic. Confessio igit̄ peccatorū testimoniū est p̄sciētie dei timentis. Perfectus em̄ timor soluit omnē pudorē et q̄ ipsuz erubescere est pena grauis iō iubet nos deus peccata nostra confiteri vt verecūdia patiamur pro pena. nā et hoc ipsum p̄ iudiciū est. hec Crisostomus. Ipa nāq̄ erubescētia que habet peccatorum confessionem magna p̄ penitētie et satisfactōis est. testate beato Augustino qui dicit. Erubescētia in confessione est maxima p̄ penitētie. multū em̄ satisfactōis abstulit. q̄ erubescētie sue dominās eorū que deliquit nūcio dei nihil denegauit hec Augustinus. Itē confessio debet esse pura sc̄z propter deū nō propter laudem hominū aut vanam gloriam seu aliud emolimentū temporale. Mat̄ vi. Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coram hominibz vt videamī ab eis. Pura ergo erit confessio sine om̄

ni fictōe et timore nō seruili sed filiali. Item p̄fessio d̄z esse fidelis. q̄ p̄fitem dū est sub spe venie et salutis aliter non valeret. sicut p̄mā chayn qui dixit maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Ad hoc hortat̄ beatus ber. dicens. Sic p̄fessio tua fidelis vt p̄fitearis in spe. de indulgentia penitus nō diffidēs vt tuo te ore nō tam iustificēs q̄ cōdemnes. Judas certe proditor d̄m: et chas in fratricida cōfessi sunt et diffisi sunt. Primus peccavi inquit tradens saguinē iustum. Alter maior est iniquitas mea et. Licet nil eis profuit infidelis p̄fessio. Item p̄fessio d̄z esse vera et nō tacens verū. nec admiscēs falsum etiā humilitatis ne menciendo dicēs non verū incidat in pctm. Vñ beatus aug. Cū humilitatis causa mentiris. si non eras pctōr ante q̄ mētireris: mētiēdo efficieris. Et bt̄us greg. Incaute sunt humiles. qui se menciendo illaqueāt dum arrogantia vitāt. qui praxeritatē se erigunt. quā derelinquūt. Itē cōfessio d̄z esse fr̄q̄ns dupliciter intelligendo. primo si quis fr̄q̄nter ceciderit etiā in pctm mortale. etiā fr̄q̄nter resurgat p̄ p̄mā. Alio modo vt etiā eadē peccata p̄fiteatur non tñ tenet quis nisi in certis casibz vt patebit infra quia quanto aliquis pluribus turpitudinē suam sub spe venie cōfessus fuerit tanto priorē gratiā remissōis cōsequetur a d̄no. vnde aug. Quanto pluribus cōfitebit̄ quis sub spe turpitudinis criminis. tanto facilius consequetur gratiā remissōis. Itē cōfessio d̄z esse apta. d̄z em̄ peccator confiteri nō debet non palliantibz crimē sed q̄libz pctm suo nom̄e p̄prio quantum cunq̄ turpe exprimat et nō solum peccata ipsa sed et circūstantias quantūcūq̄ turpes vel abominabiles et sic tota sanies apostematis expellatur. Vnde psal

missa. Reuela dñi oviam tuā et ipse faciet hoc. Reuela in quā peccata nude pfitendo et ipse faciet veniā criminibus tribuēdo. Item debet discreta esse pmeditata. s. vt districte ac separatim cōfiteatur singula pctā nō p̄fule. iuxta illud. Lauabo p̄ singulas noctes lectus meū. i. p̄ singula pctā p̄scientiam meā. Et illud. Iniquitatē meaz annūciabo et cogitabo p̄ pctō meo. Item cōfessio debet esse libens siue volūtaria non coacta sic p̄fessio achab qui veniaz me ruit vt habet. iij. regū. xxi. vñ ps. volūtarie sacrificabo tibi et p̄fitebor. Et beatus aug. Adhuc deus exigit p̄fessiones vt liberet humilem damnat nō p̄fitem vt punit sup̄bientē. Item p̄fessio debet esse integra vt omnia pctā dicant nō diuidendo inter diuersos sacerdotes. sed vni omnia dicenda sunt. P̄ns summe bonus. opus imp̄fectiōis idō nō amat. aut totum hominē saluat aut nihil. Unde aug. Caueas ne verecūdia ductus diuidas p̄fessionē. Item p̄fessio debet esse secreta. quia nō debet prodere in publicū nisi publice quis peccauerit. Unde beda sup̄ marcus. publica noxa publico eget remedio. leuia enī et secreta possūt deleri leui penitentia et secreta. Item p̄fessio debet esse lacrimosa siue amara. Vñ ysaias. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Item p̄fessio debet esse prompta siue obediens. s. vt totaliter se subdat volūtati p̄p̄q̄ sacerdotis. Unde br̄s augu. Ponat se penitens omīo in p̄tate iudicis in iudicio sacerdotis nihil sibi reseruando sui vt omnia iubēte eo parus sit. p̄o recipiēda ante vita facere quecūq̄ faceret p̄o euitenda corpis morte. et hoc cū desiderio. quia vitā recuperat infinitā. cū gaudio enī facere debet immortalis futurus. hoc augu. q̄ faceret p̄ differēda morte mori

turus. p̄fessio debet esse accusatoria vt dicat se p̄mississe pctā et ex p̄pria malicia accusando se fortiter nō p̄terē dēs excusatōes in peccatis sicut p̄imi parentes. nam s̄m salomonē. Iustus in principio accusator est sui. Qui enim nō se nō accusat corā sacerdote dei uicario. in futuro habebit accusatores deū. p̄ propria p̄scientiā. dyabolum. peccata. et totum mundū. quia pugnabit orbis terrarū p̄tra insensatos. Qui vero nō se accusat a deo erit accusatus. Item p̄fessio debet esse simplex nō recitanda ea que ad rem nō p̄tinent. sed simpliciter dicendo. de quibus sibi est p̄sciens. Vñ p̄ ysaias dicit. Parra si quid habes vt iustificeris. Item p̄fessio debet esse propria vt pctōr semetipsum tantum accuset et nō aliū. psalmista. P̄ vitam meā annūciaui tibi alias si erimen alterius diceret nō esset corrector illius erroris. sed proditor. Item cōfessio debet esse fortis vt vincat omnē timorē et pudorē. Vñ eccl̄iasti. Filium nō p̄fundaris p̄fiteri peccata tua. beatus augu. Laborat mens patiendo erubescētia et qm̄ verecūdia est magna pena. qui erubescit p̄o cristo sic digna venia. Item ultimo p̄fessio debet esse accelerata siue festina. Vñ sapiens. Ne tardes p̄uerti ad dñm et ne differas de die in diē. Debet ergo quisq̄ festinare ad p̄fessionem p̄pter quibz. Primo p̄pter incertitudinē hore mortis. Luc. x. Veniet dñs serui illius i die qua nō sperat. et hora qua nescit p̄rem q̄s eum infidelibus ponet. Item diuini p̄mittenti sibi longā vitā dicitur est sicut te hac nocte repetent aīam tuā. Secūdo est festinandū. quia morans in peccatis accumulatur peccatum peccato et p̄ consequens penam pene. Ante in apocalip̄si dicit. Qui in sordibus est fordescat adhuc. Et beatus greg. Peccat

rum quod p[ro]p[ri]am non deluitur. mor-
p[ro]dere suo ad aliud trahit. Tertio est
festinandu[m]. q[uo]d quanto quis maiore[m] fe-
cerit moram. tantomagis elongabit a
d[omi]no. et p[ro]sequens tanto difficilius erit
eius p[ro]uersio. Unde p[ro]uidium dicit.
Qui non est hodie cras minus ap[er]us
erit. Principis obsta sero medicina
paratur. Cu[m] mala p[ro]longas p[ro]ualuere
moras. Et psalmista d[omi]no. Domine qui
elongant se a te p[ro]ibunt. **¶** Quar-
to q[uo]d in extrema egritudine vix aliq[ui]s
penitere potest. multa enim in illa hora
occurrunt impedimenta. nam morbus
p[ro]iget. pena terret. filij vxor cognati et
totus mundus quos dilexit illicite vo-
cant eum ad se. tene ergo certu[m]. dimit-
te incertu[m]. agas p[ro]p[ri]am dum sanus es
non differendo vsq[ue] ad infirmitatem.
Quinto festinandu[m] est. quia si quis in
presenti vita dominu[m] exhortante[m] et cla-
mantem no[n] audierit exclamabit ipse
postea et a d[omi]no no[n] exaudiet. Dives et
in inferno sepultus p[ro] gutta aque cla-
mans non est exauditus. Et de talibus
dicit d[omi]no p[ro] hieremias. Ecce ego iudu[m]
cam sup[er] eos mala. de quibus exire no[n]
poterunt. et clamabunt ad me et no[n] ex-
audiam eos. festinare ergo debemus et
no[n] procrastinare p[ro]p[ri]am et co[n]fessionem.
vt salui esse possimus a ventura ira.

Filius.

De circ[um]stantijs etiam peccatoru[m]
et que peccatum aggravant desin-
tero insteui atq[ue] edoceri.

Capitulum VI. Pater.

Co[n]fite[n]s debz

has circ[um]stantias attendere.
Quis quid vbi per quos quotiens cur-
quo quando. Quilibet obseruet a i[n]me-
dicamina d[omi]no. Quis debet emiz
co[n]fite[n]s dicere qualis fuerit cu[m] quo
peccauit vtrum. iuuenis vel senex nobi-

lis vel ignobilis. liber vel seruus in dig-
nitate seu officio p[ro]siturus. sane men-
ris vel insanus. sciens vel ignarus. so-
lutus vel p[ro]iugatus. claustralis vel cle-
ricus. vel laicus et similia. Quid vt di-
cat genus peccati videlicet si p[ro]miserit
adulteriu[m] vel fornicationem vel homici-
dium et similia. Item vtrum peccatum p[ro]-
petratum sit enorme mediocre vel par-
u[u] manifestum vel occultum. Item vt
dicere co[n]fite[n]s peccata que p[ro]miserit qui
q[ui] sensibus abutendo. Item vtrum diu
in peccato permansit an recenter illud
incurrit et ceteras ingressiones. et hec
omnia p[ro] quid intelliguntur. Vbi in loco
sacro vel p[ro]phano in domo d[omi]norum
vel alibi. per quos scilicet mediatores
vel internuncios. q[uo]d omnes tales sunt p[ro]-
cipies criminis vel damnatois. et ip-
se est reus et obligatus p[ro] peccatis co-
rum. Item p[ro] quos. i. cu[m] quibus et con-
tra quos. Quotiens. debet enim pecca-
tor si potest co[n]fiteri non solu[m] ipsa pec-
cata sed etiam vices et iteratioes vt di-
cat quotiens cognouit fornicarias vel
adulteras. vtrum vnam vel plures quoti-
ens dixerit proximo verba co[n]tumelio-
sa quotiens iterauit et similia que vul-
nus iteratum tardius sanat. Si autem
ex oblivione non potest singula p[ro]ut
commisit co[n]fiteri. dicat tamen quan-
to tempore in peccatis perseverauerit
seu p[ro]durauerit. Vtrum medio anno vel
integro. aut certe pluribus annis in fa-
cinozibus perseverauerit seu p[ro]duraue-
rit et infra tale tempus vix sepius pec-
catum iterauit. hec et his similia p[ro]ut
valet studeat diligenter co[n]fite[n]do et
narrare. Et hoc ipsum q[uo]d non potest ad
memoriam sua scelera p[ro]pter multi-
tudinem ac oblivionem reuocare co[n]-
netur deplangere ac dolere. Cur scili-
cet tali temptacione hoc fecerit et vtrum
preuenit ipsam temptacionem vel fue-

rit preventus ab ea. vtruz sponte vel co-
actus vtrū cupiditate vel paupertate.
vtrū ludo an nocendi animo et similia
Quomodo scilicet de modo agendi vel
patiendi quod melius actu quā lectōne
noscitur. Quando vtrū in tempore sac-
cro et orationi psituro. vt in festiuitate
sanctorum et tempore quadagesimali
et aliorū ieiuniorum. Debet etiaz pec-
catoz psiteri et dolere de bonis obmissis
que scilicet potuit facere et nō fecit. ta-
lia enim dicunt proprie delicta quasi
derelicta. **D** Item de tempore ma-
lo expenso. De his omnibus circūstan-
cijs aug. sic dicit. Consideret penitēs
qualitatem criminis in loco. in tempo-
re in pseuerantia. in varietate psone.
et quali hoc fecerit temptatione. et in
ipsius vicij multiplici executione. **P**
oportet enim fornicatorem penitere s; ex-
cellentiam sui status aut officij. aut s;
modū meretricis aut in modo sui ope-
ris et qualiter suam turpitudinem pe-
gerit vel in loco sacrato. aut cui debuit
excellenz fidei vt sunt domus domi-
norū et aliorū multorum si in tempore
orationū cōstituo in festiuitate sancto-
rum. aut tempore ieiunij cōsideret quā-
rum pseuerauerit et desleat quod psene-
ranter peccauit. Item si vltro se pecca-
to obrulerit. Item qd non expectauit
temptationem sed preuenierit volup-
tatem. omnis ista varietas psitenda est et
deslenda. hxc augu. **E** Sed quas
ex istis et cōsimilibus circūstan-
cijs sic necesse confiteri vel quarū cōfessio sit
de bene esse. Notandum qd quedaz cir-
cūstantie trahunt in aliud genus vel
speciem peccati. vt peccare carnaliter
cum muliere cōiugata. et has tenetur
homo confiteri. quia tenetur dicere ge-
uus peccati. Quedaz vero sunt aggra-
uantes in eadem specie. et harum que-
dam sunt aggrauantes nō totaliter si-

cut scientia vel magnitudo. et has non
tenetur quis confiteri. quia sunt quasi
venialia peccata. Quedaz sunt aggra-
uantes totaliter. et notabiliter et has
oportet psiteri. Non enim sufficit illi qui
centuz marcas abstulit de alieno dice-
re ego abstuli alienum. cū em̄ ira bene
possit verificari si accepisset vnū de na-
rium. nec sufficit illi qui gladio vulne-
rauit proximū: ego percussi proximum.
Unde s; qd dicit thomas. Necessē est
solam illam circūstantiam psiteri que
trahit in aliam speciem peccati. qd tunc
solum est necessariū quando circūstan-
tia trahit in aliam speciem peccati mor-
talis. De hoc etiā dicit quedam glosa
q; homo tenetur in psessione dicere om-
nia peccata. que occurrunt memorie et
circūstantias eorūdem. si tales sunt qd
multū aggrauant peccata. vel ponant
illa in alio genere vt cū quis percutit a-
liquē in ecclesia vel ibi aliquid furteret
Circūstantia loci facit qd hōi cōfes-
sio vel fur tu sint sacrilegia et sic transe-
unt in aliud genus peccati. De circū-
stantijs aut peccati carnalis. dicit tho-
mas qd circūstancie particulares pecca-
ti carnalis. que in specie peccati mor-
talis trahunt. semp sunt psitende. **E**
omnia talia psiteri quecūq; aggrauant
psfectionis est. hxc thomas. Ex his igitur
tur dicitur colligere possum? qd ille cir-
cūstante qd trahunt in aliud genus vel
speciem peccati mortalis. et que multū
et notabiliter sunt aggrauantes. de
necessitate sunt cōstende. Ceteras ve-
ro circūstantias quascūq; aggrauantes
psiteri est de psfectione prout dicit tho-
mas. **N**az quanto psfectius quis su-
am pscientiam a peccatis et eius circū-
stantijs quibuscūq; psessione hūmi-
lem expurgauerit. tanto priorē remi-
ssam suozū criminū et copiosiorē gratiā
a dño obtinebit. **Filius.**

Verum peccata venialia sint con-
fiterenda de necessitate salutis.

Capitulum VII. Pater

De peccata venia-

lia confiteri prout plurimi
doctorum asserunt non est de necessitate
salutis quia nullus propter peccata venia-
lia si non assint mortalia a consortio fide-
lium separabitur. Debet tamen quilibet in-
quantum valet. a se etiam minima pecca-
ta propulsare. quia minimum peccatum potest
fieri in conspectu dei magni. dum sibi pla-
cet. unde richardus de sancto victore
quod si ex fragilitate nostra venialia pec-
cata committimus. nequaquam tamen pro huius-
modi de consortio fidelium separamur.
Debemus tamen in quantum valemus
et deus adiuerit ea propulsare de nos-
tris. quodlibet enim peccatum liceat homi-
nibus videatur minimum si non displiceat
apud quod iudicem iustum sit magni. dicit nam-
que augustinus. Nullum peccatum criminale dum
displicet nullum veniale dum placet. Stu-
diamus igitur non solum magna. sed etiam
minima vitare peccata. ne si minima
contemnimus. paulatim defluamus. hinc rich-

Unde salubre est etiam de pec-
catis venialibus confessionem facere. quia
dum minoris peccatis medicamenta
non adhibentur. per medium confessionis et con-
fessionis ac alia pia opera. valde cor in-
frigidat hominis. et reddunt faciliores ad
alia maiora peccata perpetranda. pro-
pter hoc dicit beatus augustinus. Non
solum ad confitendum mortalia verum
etiam venialia sic hortatur dicens. Qui
confiteretur peccata sua et accusat ea. iam
pactum cum deo facit. Excusat deus
peccata tua si et tu accusas coniuges
deus. oportet quod oderis in te opus tu-
um. et ames in te opus dei. inicitur om-
nium bonorum operum. confessio est ope-
rum malorum. et tunc facis veritatem

quia non te palpas non tibi blandiris.
fac igitur veritatem confessionis. et ve-
ni ad lucem in operibus bonis etiam pro-
pter illa. que videntur minuta peccata
lingue aut cogitationum aut immode-
rationis in rebus profectis. quoniam mi-
nuta peccata plura. si negligantur oc-
cidunt. Minuta sunt gutte que flumi-
na implent. minuta sunt grana arene
sed si multa arena imponatur. premittit
atque opprimit. hoc facit sentina neglec-
ta. quod fluctus facit irruens sed diu
intrando et non exhauriendo mergit
navem. Quid est autem exhaurire nisi
si bonis operibus agere ne obruantur pec-
cata. gemendo ieiunando tribuendo igitur
noscedo. hinc augustinus. Necessesse igitur
est qui gratiam dei desiderat habe-
re: et in summi sponsi et amici amplex-
ibus frequentius manere ut a pecca-
tis non solum mortalibus. sed etiam ven-
ialibus studeat se cohiberi. Si autem
ex sua negligentia aliquam maculam
etiam venialis peccati contraxerit. pro-
tinus conetur illam per confessionem
et penitentiam a se expurgare. ne cum
gratia et consortio tanti hospitis con-
tingat carere. De hoc quidam doctor sic
dicit. Caveamus quantum possumus
ne aliquid in nobis inueniat dominus
noster ihesus christus. quod oculos eius
offendat et si forsitan ut solet humane
condicionis fragilitas aliquam neg-
ligentie maculam contraxerit. citius
per confessionem et penitentiam lacri-
marum abluere eam omni studio festi-
nemus. ne diu sine amici nostri mane-
amus amplexu. quia paratio est nos
recipere. quam perdere tantum si non tar-
demus de die in diem reverti ad deum
hinc enim duo mala odit deus omni-
potens in omnibus hominibus. id scilicet
negligentiam revertendi et negli-
gentiam sue salutis desiderandi hinc il-

le. Ex dictis igitur colligere possumus bonum et salubre esse etiam peccata venialia per confessionem abstergere. ut eorum magis purgatum ad suscipiendam gratiam. unusquisque possit habere. **Filius**

Sicut etiam desiderio utrum facta confessione teneatur quis iterare confessionem. vel si sint aliqui casus propter quos oporteat confiteri iterare confessionem prius factam. Et si quis peracta penitentia recidivum fecerit iterum cadendo in peccatum. utrum teneatur talis peccata prius confessa propter hoc reiterare confessionem factam resumendo aut penitentiam. Ca. VIII. **Pater.**

Notare deus quod

confessionem semel bona fide factam ei. qui potuit absolvi. nunquam tenetur homo reiterare nisi velit. ut inquit dicitur in quadam questione de quolibet quod non potest aliquis auctoritate cuiuscumque hominis compelli ad confitendum peccatum. quod alteri confessus est qui absolvi potuit. quia confessio peccatorum est quoddam sacramentale divini imperio subiactis non humano.

Sunt tamen casus in quibus tenetur homo confessionem non rite factam iterare et hoc in quatuor casibus. ut propter defectum confessoris aut propter defectum confitentis. Propter defectum confessoris dupliciter. aut quia defuit ei clavis potentie. eo quod non potest de illo peccato absolvi. aut quia defuit ei clavis scientie. quia nescit discernere. Propter defectum confitentis dupliciter. aut quia dimidiavit confessionem id est quia scienter tacuit aliquod peccatum mortale. aut quia contempsit seu neglexit satisfacere et oblitus est satisfactionem iniunctam. nam si sciret eam implere vellet. non oporteret confessionem iterare. Cum supradictis

scaris videtur recordare in pluribus Raym. et hostiensis. ipsi tamen ponunt etiam casum de eo qui in proposito est non deserendi peccatum. propter tales igitur casus ut premissum est tenetur homo confessionem non debito modo factam reiterare. **Q**uidam confessus fuerit peccata ut debuit et cui debuit. reiterare non tenetur nisi velit. propter magis certum. quia quanto frequentius et pluribus quis sua crimina sub spe venie confessus fuerit tanto portioris veniam suorum scelerum et habundantioris gratiam a domino consequetur. **V**idendum est etiam de hoc utrum post completam penitentiam recidivans teneatur iterare illud recidivum quod omnia alia que commisit confiteri maxime si confiteatur tali qui nunquam alius audivit eum. **N**on credo quod teneatur dicere specialiter et distincte ea que ante confessus est. sed sufficit confiteri generaliter de illis exprimendo ingratitudinem suam et dicendo de multis et magnis peccatis mortalibus liberauit me dominus propter penitentiam et ego ingratus existens nihilominus sic offendi eum. ut si forte nesciat exprimere aut non exprimat ingratitudinis nomen non nocet. dum talia dicat verba. quia ex quibus sacerdos ingratitudinem illam possit intelligere. **U**trum etiam liceat confessionem dimidiare dicendum quod non quia oportet quod vni fiat confessio omnium que habentur in memoria. Si vero aliqua exciderint a memoria non debet ob hoc iterari alias reputari confessio dimidiata quod si homo peccatum quod in priori confessione oblitus fuit postmodum confiteatur etiam alteri. non oportet propter hoc totam confessionem iterare. licet hoc quidam senserint sed sufficit quod confiteatur hoc peccatum quod oblitus fuit expressim se vel explicite. **A**lia autem in generali di

endo q̄ alia multa peccata confitere
tur hoc oblitus fuit. **I** Etiaꝝ noꝝ
tandum q̄ si homo peccatū cōmissum
est totaliter oblitus. tunc sufficit con
fessio et penitentia generalis. si nō to
taliter tunc debet laborare. vt per ea q̄
scit recordetur. etiam ea que oblitus
est. et si recordetur etiam ea tenerur p
eis penitere. **S**i vero nō potest recor
dari sufficit penitētia generalis. de hoc
dicit Augu. Veritatē dicit deo peni
tens quando nihil illi de pmissis sces
leribus celat. nō q̄ et si volūtate celauerit
deus ignoret sed dum veritatē sibi
dicit vult ab eo. vt veniam psequat̄. **S**i
vero aliqua menti exciderint p̄fiteretur
veritatem deo cuz generaliter dixerit.
Deus q̄ nosti occulta cordis et ope
ra mea et delicta mea a te non sunt ab
condita. quibus veniā largiaris. **E**t
hec veritas confitentis. quam diligit
deus. vñ psalmista. Ecce em̄ veritates
dilexisti etc. **D**ic insinuat̄ q̄ genera
lis confessio etiaꝝ deleat mortalia pec
cata quorum intelligentia nō habetur
Sed notandum q̄ sunt nonnul
li in ordine constituti ac professi. qui i
graues casus incidunt peccatorum. et
tamen facinora sua ducti quodam ti
more humano ac verecundia nō con
fidentur suis prelati. vel eis qui hñt
auctoritateꝝ absoluendi. sed celāt sua
mala facta aut reuelant p̄fitendo ea p
sonis siue religiosi siue secularibus
q̄d peius est qui nō habēt auctoritatē
eos absoluendi. **Q**uicunqꝝ tales sunt
sciant se eē nō absolutos. **E**t quāuis
absoluti nō sint nō tñ verent̄ accedere
ad mensam dñi corpus et sanguinem
sumēdo ac tractādo nostri saluatoris
nō timētes illud pauli. **Q**ui māducat
carnē meā et bibit sanguinē meum. in
digne iudiciuz sibi manducat et bibit
Et sunt nonnulli qui quidē timorē ha

bent p̄fessionē facere. auctoritatē non
hñtibꝝ q̄ sciūt p̄ tales nō posse absol
ui a suis peccatis nolūt p̄sciaꝝ suā re
uelare suis prelati timēs indignati
onem illoꝝ icurrere. et p̄ p̄s in suis
solatijs offitij seu dignitatibꝝ p̄moꝝ
uēdis impediri. **E**t iō mittūt ad abba
tē vñ platū q̄ eis p̄est vt suā auctozita
tē alteri det qui eos absolvere possit al
legātes se nō posse. nec habere gratiā
suo plato p̄fiteri. **Q**uid de talibꝝ refer
rā ignoro hoc tñ dico q̄ incautū ē. p̄
ter talem carnalē et stultū timorē huiꝝ
mōi absolutōꝝ a suo plato extorq̄re vñ
querere. nisi alia valde rōnabilis cā ex
istat. p̄pter quā subditus cogat hoc fa
cere meliꝝ ē tñ facere p̄fessionem hñti
auctoritatē absoluēdi q̄ nō habēti. ab
solutionē vero sic factā p̄mittamꝝ vi
sceribus misericordie ihesu cristi. **E**t cō
tra tales sic dicit p̄pheta. **S**i q̄ritis q̄
rite p̄uertim̄ et venite hoc ē dicere **S**i
desideratis et q̄ritis veniā v̄oꝝ pecca
minū. querite p̄stāter et efficaciter nō
obmittēdo p̄pter timorē privationis
alicuius solatiꝝ carnalis. seu cōmodi
tēporalis a p̄re p̄scias vestras. plato
vestro humiliter peccata vestra p̄fiten
do. **N** **S**ūt etiā nonnulli qui ita
excecati sunt seu indurati in suis p̄i
ratibꝝ q̄ easdē suas iniquitates suis p̄
latis nō p̄fident vsqꝝ ad extremā ho
ram sue mortis. **E**t hoc iō q̄ a suis
p̄fiteratibꝝ desistere nolūt aut nō pos
sunt vñ manifestare seu inotescere alijs
erubescūt quales sint. **E**t q̄ p̄culosū
fit in tali errore eē dicere nō sufficio.
nā p̄ferre p̄fessionē vsqꝝ ad vltimāꝝ
mortis horā ignoro si quid hōi fit p̄
culosius. in omni em̄ scriptura noui et
veteris testamēti iuenimus solū vnū
homine eē saluatū in extrema penitē
tia latronē vicꝝ qui pepēdit iuxta cru
I .iij.

cem cristi. vñ beatus bernardus. Ut quod homines in vita sua dissimulant age re penitentiam et de extrema presumunt confessionem nam in omni scriptura canonica tantum vñ inuenies in extrema penitentia saluatum et hoc hora dominice passionis. Ex his igitur dictis colligitur quod mortiferum et quod periculosum fit deferre confessionem et penitentiam usque ad extremam mortis horam. Omnis ergo qui se huiusmodi diuersis laqueis tam periculosus irretitus sentit ad cor redeat ex timorem mortis et futurum iudicium seu damnationem perpetuam per oculis habeat et suam conscientiam per vitia seu peccata maculatam per humilem confessionem suo prelati cui tenetur sua secreta pandere postposito omni timore et verecundia patefaciat. multo melius est enim coram vno homine erubescerem reponere quam coram deo et omni celesti curia verecundiam sustinere et per consequens eternam damnationem incurrere igitur vnusquisque fidelis non differat penitentiam sed cum se laesum per aliqua peccata senserit curat ad remedium confessionis deum iratum iudicem conuertit in patrem. testate beato bernardo qui dicit. **O** felix penitentium humilitas o beata spes confitentium quam facile vincis inuincibilem quam cito tremendum iudicem conuertis in patrem et sic pater de confessione que est secunda pars penitentie.

Incipit tertia distinctio primi libri.
 Valo granati Filius

Dist. explana
 tionem duarum partium videlicet confessionis et contritionis nunc de tertia parte videlicet de satisfactione de fidero informari.

Ca. .I. Pater

Sire debet
 quod ad emendationem peccatorum maxime mortalium necessaria est satisfactio. oportet enim vt crimina ad plenum purgentur. quantum ad reatum et quantum ad actum. Quantum ad reatum vt de preteritis satisfaciamus. Quantum ad actum vt tenuo nil tale committam. vñ rich. de sancto victore sic dicit. In criminalium peccatorum expurgatione opus est confessione et satisfactione nam pro peccato et ordo quibus solent ad venialium peccatorum in expurgationem sufficere. criminalia expurgare oportet ad plenum tam secundum reatum quam secundum actum. secundum reatum vt de preteritis satisfacias. secundum actum vt de reliquo nil tale committas: vel committere presumas. **Q**ualis autem debeat esse satisfactio per peccatis. thomas de aquino declarat sic dicit. Satisfactio debet esse talis per quam aliquid nobis subtrahimus ad honorem dei. nos autem non habemus. nisi tria bona: scilicet bona anime et bona corporis et bona fortune scilicet exteriora. Ex bonis quidem fortune subtrahimus nobis aliquid per elemosinam sed de bonis corporalibus per ieiunium. ex bonis anime non oportet vt aliquid subtrahamus nobis quantum ad essentiam sed quantum ad diminutionem ipsorum. quod per ea efficiunt deo accepti per hoc quod ea submittimus deo totaliter et hoc per orationem. huc thomas. **U**nde notandum quod satisfactionum quedam sunt partes principales scilicet oratio ieiunium et elemosina. Quedam vero sunt secundarie. que ad has requiruntur vt vigilie peregrinationes et discipline. Dicendum ergo quod omnia opera carne affligentia reducunt ad ieiunium. Omnia vero opera spiritualia ad orationem et omnia opera misericordie ad elemosinam reducunt. Sufficiens vero per